

UNIVERZITA PARDUBICE

Fakulta filozofická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studentský časopis Viselec

2025

Žaneta Lebdušková

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Žaneta Lebdušková**
Osobní číslo: **H22357**
Studijní program: **B0288A090002 Historicko-literární studia**
Téma práce: **Studentský časopis Viselec**
Zadávající katedra: **Katedra literární kultury**

Zásady pro vypracování

Práce bude zkoumat studentský časopis *Viselec*, který byl vydáván Katedrou českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové v letech 1997–2009. Zaměří se na obsahovou skladbu periodika, popíše jeho historii a načrtne charakteristiku studentského časopisu. Pisatel/ka využije jako pramen také rozhovory s členy někdejší redakce.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007.

MLSOVÁ, Nella. Viselecké sdílení. *Knihovnicko-informační zpravodaj U nás*. 16. 3. 2007. Dostupné také z: https://www.svkhk.cz/SVKHK/u-nas-pdf_archiv/788.pdf

OSVALDOVÁ, Barbora, Jan HALADA (eds.). *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri, 2007.

WOJNAR, Pavel, ZMRZLÍK, Bohumil. *Jak se dělá školní časopis aneb školní časopisy pod lupou*. Olomouc: Přírodovědecká fakulta, 1999.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Bc. Kateřina Korábková, PhD.

Katedra literární kultury

Datum zadání bakalářské práce:

30. března 2024

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2025

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.

děkan

Mgr. Bc. Kateřina Korábková, PhD.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 14. listopadu 2024

PROHLAŠUJI:

Práci s názvem Studentský časopis Viselec jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 24. 03. 2025

Jméno a příjmení autora v.r. Žaneta Lebdušková

PODĚKOVÁNÍ

Nejdříve bych chtěla poděkovat paní Mgr. Kateřině Korábkové, PhD., za její aktivní přístup, rady, trpělivost a ochotu věnovat se bakalářské práci i na dálku během mého zahraničního studijního pobytu. Dále děkuji své rodině, která je mojí velkou podporou a k psaní práce mi věnovala maximální prostor. A v neposlední řadě děkuji svým dvěma kolegyním, které mi byly vždy nápomocny, ať už jako psychická podpora či odborná pomoc.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou studentského časopisu *Viselec*, který byl vydáván na Univerzitě Hradec Králové v letech 1997–2009. Práce zkoumá jeho historický vývoj a obsahovou skladbu. Zaměřuje se na funkci časopisu *Viselec* jako platformy pro sdílení literární tvorby studentů a mladých autorů. Výzkum zahrnuje obsahovou analýzu jednotlivých vydání, doplněný o rozhovory s bývalými členy redakce. Výsledek práce čtenáři představí časopis *Viselec* v kontextu tvorby 19. a 20. století, zmapuje jeho literární i publicistický obsah a představí návrh obecné charakteristiky studentských časopisů.

KLÍČOVÁ SLOVA

žurnalistika, časopis *Viselec*, literatura, periodika, média, studentský časopis

TITLE

The student magazine *Viselec*

ANOTATION

This bachelor's thesis analyzes the student magazine *Viselec*, which was published at the University of Hradec Králové between 1997 and 2009. The thesis examines its historical development and content composition. It focuses on the function of *Viselec* as a platform for sharing literary works by students and young authors. The research includes a content analysis of individual issues, supplemented by interviews with former editorial members. The results will present *Viselec* in the context of literary production of the 19th and 20th centuries, map its literary and journalistic content, and propose a general characterization of student magazines.

KEY WORDS

journalism, *Viselec* magazine, literature, periodicals, media, student magazine

OBSAH

ÚVOD	1
1. ZÁKLADNÍ TEORETICKÉ POJMY	2
1.2. ČASOPIS	2
1.1. REDAKCE	3
2. STUDENTSKÝ ČASOPIS	4
2.1. FUNKCE STUDENTSKÝCH ČASOPISŮ	6
2.2. TVORBA STUDENTSKÝCH ČASOPISŮ	7
2.3. OBSAH A VZHLED STUDENTSKÝCH ČASOPISŮ	9
2.4. NÁKLAD A DISTRIBUCE ČASOPISU	11
2.5. ZÁKON A PERIODICKÝ TISK	12
3. SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ KONTEXT 90. LET	13
4. ČASOPIS <i>VISELEC</i>	16
4.1. VZNIK ČASOPISU	16
4.2. OBÁLKA ČASOPISU	20
4.3. ZÁNİK ČASOPISU	22
5. OBSAHOVÁ SKLADBA ČASOPISU <i>VISELEC</i>	23
5.1. ŽÁNROVÉ ROZVRSTVENÍ ČASOPISU	24
5.2. POEZIE	26
5.2.1. PŘEKLADOVÁ POEZIE	26
5.2.2. AUTORSKÁ POEZIE	29
5.2.3. HAIKU, KALIGRAM A CIZOJAZYČNÁ POEZIE	31
5.3. LITERÁRNÍ PRÓZA	34
5.3.1. POVÍDKA	35
5.3.2. ANEKDOTA	37
5.3.3. POHÁDKA	39
5.4. PUBLICISTICKÁ PRÓZA	40
5.4.1. ESEJ	42
5.4.2. ÚVAHA	43
5.4.3. ROZHOVOR	44
5.4.4. ČLÁNEK	45
5.5. DRAMA	46
5.6. POSLEDNÍ ČÍSLO ČASOPISU <i>VISELEC</i>	47
ZÁVĚR	50
ANGLICKÉ SUMMARY	53

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	54
SEZNAM PŘÍLOH.....	57
PŘÍLOHA Č. 1 – ROZHOVOR S ILONOU HAVLÍČKOVOU.....	58
PŘÍLOHA Č. 2 – ROZHOVOR S NELLOU MLISOVOU.....	62

ÚVOD

Studentské časopisy jsou jedinečným fenoménem, který spojuje prvky tvůrčí svobody a společenské reflexe ve studentském prostředí. Představují platformu, kde mohou studenti nejen vyjadřovat své názory a myšlenky, ale také rozvíjet své literární, publicistické a organizační schopnosti. Tyto časopisy často fungují jako zrcadlo nejen univerzitního prostředí, ale také ostatních vzdělávacích institucí, počínaje mateřskou školou, základní i střední. Časopisy tak odrážejí názory nejen mladé generace a mnohdy přispívají k utváření její identity. V této práci budu zkoumat studentský časopis *Viselec*, vydávaný v letech 1997–2009¹ Ústavem českého jazyka a literatury sídlícím na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové.

Viselec představoval mnohem více než jen tištěnou formu studentské tvorby. Sloužil jako prostor pro literární experimenty, publicistiku, poezii a originální ilustrace. Zároveň byl odrazem své doby – období druhé poloviny 90. let a prvního desetiletí 21. století, které přineslo nejen dynamické změny v českém vysokém školství, ale také proměny ve společnosti a kultuře.

Tato bakalářská práce se zaměřuje na analýzu časopisu *Viselec* z hlediska jeho vývoje, obsahu a významu. Cílem je zachytit historii časopisu od jeho vzniku až po ukončení vydávání v roce 2009, přičemž bude zohledněna role jednotlivých redakčních týmů, tematické okruhy příspěvků i jazyková a stylistická specifika textů. Téma studentských časopisů dosud nebylo odborně zpracováno v širší míře. Ačkoli se některé bakalářské a diplomové práce tomuto tématu okrajově věnovaly, obvykle jej zpracovaly pouze obecně. Ve své práci se proto zaměřím nejen na analýzu konkrétního studentského časopisu, ale také na jeho charakteristiku jako specifického druhu literárního periodika, včetně jeho vizuální podoby a obsahového zaměření.

V prvních kapitolách uvede práce obecnou charakteristiku periodik jako takových, poté se bude zabývat kontextem vzniku časopisu *Viselec* a představí hlavní cíle a motivace jeho zakladatelů. Následující kapitoly se zaměří na obsahovou analýzu jednotlivých ročníků a klíčové tvůrce, přičemž budou reflektovány i dobové proměny akademického a kulturního diskurzu. Také se bude věnovat důvodům, které vedly k ukončení vydávání časopisu, a jeho přetrvávajícímu odkazu mezi absolventy a pedagogy univerzity. Práce vychází nejen z dostupných archivních materiálů, ale také z rozhovorů s bývalými členy redakce. Provedla jsem dva rozhovory. První je veden se spoluzakladatelkou časopisu *Viselec* z řad studentů, Ilonou Havlíčkovou, která se o obsah a začátky časopisu starala nejvíce. Z řad pedagogů jsem zvolila

¹ *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009.

spoluzakladatelku časopisu Nelly Mlsovou, která stála v čele redakční rady časopisu, starala se o plynulý chod redakce a tvůrcům byla potřebnou oporou a rádcem. Cílem je vytvořit komplexní obraz časopisu *Viselec* a vyvodit ze zkoumání náčrt obecné definice studentských časopisů.

1. ZÁKLADNÍ TEORETICKÉ POJMY

V teoretické části se budu zabývat nejdříve vymezením a vysvětlením jednotlivých pojmů, které jsou k danému tématu nutné. Poté se zaměřím na obecnou definici studentských časopisů, na jejich funkce, tvorbu a vzhled, již paralelně s charakteristikou časopisu *Viselec*. V této části se také zabývám zákonem o periodickém tisku, který s daným tématem úzce souvisí. Teoretická část práce je zakončena sociálním a kulturním kontextem 90. let 20. století, kdy byl časopis *Viselec* založen a vydáván. Budu pracovat primárně s knihami z oboru médií a žurnalistiky jakou jsou *Slovník mediální komunikace*², *Praktická encyklopedie žurnalistiky*³, *Média a společnost*⁴. Dále budu čerpat z práce dvou karvinských pedagogů Pavla Wojnara a Bohumila Zmrzlíka s názvem *Jak se dělá školní časopis aneb školní časopisy pod lupou*⁵, který pojednává přímo pojednává o tvorbě školních a studentských časopisů.

1.2. ČASOPIS

Jedná se o periodické médium, které vychází v delších intervalech než noviny, tj. maximálně jednou týdně a minimálně dvakrát ročně (periodicita) a vykazuje vnitřní jednotu, danou zaměřením a obsahem. Časopis cílí na rozdíl od novin zpravidla na vymezenější (často podle sociálního zařazení nebo zájmu) a homogennější okruh čtenářů než noviny. V porovnání s novinami nejsou časopisy tak úzce vázané na aktuálnost a rovněž tematická šíře jednotlivých titulů nemá takový záběr, jako mívají noviny.⁶ Svou strukturou, stavbou textů i celkovým zaměřením je tematická šíře určená vyhraněnému okruhu čtenářů, který už je zpravodajsky informován a hledá detailnější nebo specializované údaje, například v případě zájmových časopisů.⁷

² REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004.

³ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007.

⁴ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPOVÁ. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007.

⁵ WOJNAR, Pavel a Bohumil ZMRZLÍK. *Jak se dělá školní časopis aneb Školní časopisy pod lupou* [online]. [cit. 2025-03-26]. Dostupné z: <https://www.mendelova.cz/files/posts/218/files/jaksedelaskolnicasopis.pdf>.

⁶ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. s. 32.

⁷ OSVALDOVÁ, Barbora a HALADA, Jan. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Libri, 1999. s. 38.

Časopisy lze rozlišovat podle nákladu na masové a malonákladové. Liší se také podle věku čtenářů na dětské, pro mládež, dospělé či seniory. Důležité je také rozdělení podle jednotlivých zájmů čtenářů, mezi kterými může být auto-moto, hudba, zahrada apod. Časopisy je možné rozlišit i podle pohlaví čtenářů, či podle jejich odbornosti (např. časopisy lékařské). Dělí se také podle obsahu a zaměření na segment publika, na rodinné, popularizační, odborné. Autoři a editoři by si vždy měli ujasnit, pro koho je text určen především a vybavit si většinového čtenáře periodika, ve kterém má být text uveřejněn. Mnohdy tomu tak není a autoři píšou takzvaně „pro sebe“. Připraví velmi kvalitní text, který by spíše obstál v jiném periodiku než v tom, ve kterém má být otištěn. Takzvaným většinovým čtenářem může být pro jeden časopis student vysoké školy, zajímající se o audiovizuální technologie, pro druhý třeba chalupář.⁸ V případě studentského časopisu bude většinový čtenář pravděpodobně student dané vzdělávací instituce, či její zaměstnanec. V případě časopisu *Viselec*, který byl tvořen Ústavem českého jazyka a literatury na Univerzitě Hradec Králové, se jeho autoři zaměřili primárně na literární obsahy, protože očekávali, že potenciální čtenáři (studenti dané katedry) se o danou problematiku budou zajímat a časopis bude mít úspěch. S rozvojem internetu byl časopis postupně rozšířen také do podoby elektronické. Časopis *Viselec* se o takzvanou internetovou expanzi částečně pokoušel již ke konci devadesátých let pomocí vlastních internetových stránek. V čísle z roku 1999 se například psalo: „Viselec na síti zaznamenal dosud čtyři sta jedenáct návštěv. Cestu naleznete v tiráži.“⁹ V současné době je online stopa časopisu již nedostupná.

1.1. REDAKCE

Časopis by nevznikl bez týmu lidí, kteří mají pevně stanovené role. V případě veřejnoprávního či soukromého média je redakce kolektiv tvůrců, sdružených do určité organizační struktury. U studentského časopisu nelze členy redakce označit jako skupinu pracovníků, neboť se primárně jedná o studenty či vyučující, které na daném časopisu pracují zcela dobrovolně a většinou i nezištně. Redakce se dělí na část organizační a tvůrčí, vlastní rozdělení se liší podle typu média. Na sběr informací a jejich následné ověřování navazuje redigování a korigování textů, jejich sestavování v žurnalistické celky včetně použití fotografií, lámání apod. Úroveň redakce závisí na typu daného média. Pokud se jedná například o redakci studentského časopisu, její hierarchická struktura nemusí být přesně daná, případně se může velmi často měnit, protože na

⁸ ZÁVOZDA, Petr. Jak psát do novin a časopisů. In: *Z vůle médií: stati k novinářské teorii a praxi*. Praha: Hermés, 2006, s. 76.

⁹ *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(11). s. 30.

tomto typu periodik většinou nepracují odborně vzdělaní lidé na dané téma, ale primárně dobrovolníci z řad studentů, tudíž jsou zde pravidla lehce odlišná.

Pozici redaktora lze definovat vícero způsoby. Nejobecněji řečeno se jedná o pracovníka redakce periodik ve smyslu novináře. Také se jedná o pracovníka redakce, který rediguje, tj. upravuje psané texty. A do třetice o něm můžeme mluvit jako o novináři, který pracuje pro tiskovou agenturu zpravidla v jejím hlavním sídle. Zpravodajství a publicistika i v poměrně respektovaných českých médiích je stále příliš „oficiální“, „úřední“. Události jsou nahlíženy z hlediska zájmů institucí, úředníků, určité profesní skupiny, ale ne čtenářů.¹⁰¹¹ U studentských časopisů by se mělo na události z hlediska mladých čtenářů nahlížet o to více. Je velmi důležité, přizpůsobit obsah té skupině lidí, která bude daný časopis nejvíce číst. V početně slabých redakcích se od redaktorů vyžaduje univerzálnost, neboť zde není dostatek tvůrců, aby si každý mohl zvolit, jakému tématu se bude věnovat.¹² Stejně by tomu tak bylo i v případě studentských časopisů, kde tvůrci (v tomto případě studenti) musejí být schopni pokrýt celou obsahovou stránku časopisu.

V čele redakce stojí šéfredaktor, který výslednou práci konzultuje s redakční radou, která funguje jako jeho poradní orgán. Bývá složena buď z interních členů redakce, např. zástupců šéfredaktora, tajemníka redakce, vedoucích oddělení, nebo z významných osobností veřejného, politického, kulturního a ekonomického života. Redakční rada garantuje směřování, nezávislost média a podílí se na tvorbě jeho dlouhodobé koncepce. V náhlém případě odvolání šéfredaktora může redakční rada médium dočasně řídit, u menších časopisů redakční rada jako kolektivní řídicí orgán může fungovat dlouhodobě, jako v případě studentských časopisů.¹³

2. STUDENTSKÝ ČASOPIS

Přesná definice tohoto druhu periodik nikdy nebyla přímo popsána, tudíž velká část teoretické části je výsledek mého vlastního pozorování. Zjednodušeně řečeno je podle mého pozorování studentský časopis médium vytvářené studenty, jehož cílem může být reflexe akademického či školního prostředí z perspektivy mladých autorů. Dále je to také časopis o různých tématech, které zajímají širokou veřejnost, jenž vznikl v prostředí školy a nemusel být vytvořen pouze studenty. Primárně slouží jako platforma pro sdílení informací, názorů či literárních počínů

¹⁰ ZÁVOZDA, Petr. Jak psát do novin a časopisů. In: *Z vůle médií: stati k novinářské teorii a praxi*. Praha: Hermés, 2006, s. 76.

¹¹ Tato tvrzení pochází z roku 2006, je tedy možné, že jsou aktuální preference trochu odlišné.

¹² OSVALDOVÁ, Barbora a HALADA, Jan. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Libri, 1999. s. 151.

¹³ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. s. 166.

studentů, což je případ právě časopisu *Viselec*. Podle školních pedagogů z Karviné je studentský časopis „každá tiskovina, kterou si na nejrůznějších typech škol dokáží její tamní autoři připravit“.¹⁴ Z čehož by se dalo říct, že studentský časopis v podstatě žádný tvůrčí záměr ani reflexi školního dění obsahovat nemusí. Může to být tedy v podstatě jakákoliv tiskovina vydána ve školním prostředí. Dále je nutno zmínit definici Ilony Havlíčkové, spoluzakladatelky *Viselce*, která studentský časopis obecně definovala jako „literární platformu, prostřednictvím které se mohu vyjádřit a popřípadě něco změnit.“¹⁵ Když to shrneme, můžeme pozorovat, že se definice časopisu liší v závislosti na vzdělávací instituci, ve které je časopis vydáván či tvořen, studentský (respektive školní) časopis na prvním stupni základní školy pravděpodobně nebude obsahově to stejné, jako studentský časopis vydávaný či tvořený v prostředí univerzity.

Například účelem vydávání časopisů v mateřských školách je informovat rodiče o dění ve škole a zároveň jim poskytovat rady, inspiraci a podněty pro aktivity s dětmi, které mohou využít při jejich výchově. Tyto časopisy, vytvářené především učitelkami mateřských škol s případnou spoluprací rodičů, by však měly zahrnovat nejen obsah, jako jsou omalovánky, říkanky či písničky pro děti, ale také příspěvky samotných dětí, například jejich výtvoř.¹⁶ Zatímco na základních školách se jedná o aktivitu, do níž se žáci zapojují pod přímým dohledem pedagogů, často v podobě „hry na novináře“¹⁷, na středních a vysokých školách se tvorba školních časopisů již plně přesouvá do rukou studentů a redakční práce je charakteristická zapojením vyspělejších studentů. Ti přistupují k tvorbě časopisu s ambicí nejen pobavit a informovat, ale také vyjádřit své názory a formulovat kritické komentáře. Tematické zaměření časopisu se zde rozšiřuje. Kromě standartních rubrik může časopis zahrnovat i politická témata, recenze či kritiky.¹⁸ Pro tuto práci nejpodstatnější instituce, tedy vysoké školy, rovněž nabízejí prostor pro vydávání studentských časopisů, které se od těch na středních a základních školách liší zejména z hlediska jejich tvůrců a zakladatelů čili vysokoškolských studentů. Tito studenti, pokud projeví dostatečnou iniciativu, jsou schopni samostatně zajistit nejen obsahovou a vizuální podobu časopisu, ale také jeho tisk, distribuci a financování. Vysokoškolští studenti

¹⁴ WOJNAR, Pavel a Bohumil ZMRZLÍK. *Jak se dělá školní časopis aneb Školní časopisy pod lupou* [online]. [cit. 2025-03-26]. Dostupné z: <https://www.mendelova.cz/files/posts/218/files/jaksedelaskolnicasopis.pdf>. s. 6.

¹⁵ Příloha č. 1 – Rozhovor s Ilonou Havlíčkovou s. 57.

¹⁶ WOJNAR, Pavel a Bohumil ZMRZLÍK. *Jak se dělá školní časopis aneb Školní časopisy pod lupou* [online]. [cit. 2025-03-26]. Dostupné z: <https://www.mendelova.cz/files/posts/218/files/jaksedelaskolnicasopis.pdf>. s. 6.

¹⁷ Projektová výuka: *Hra na novináře aneb Tvoříme reportáž*. Online. ČT edu. [cit. 2025-03-07] Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/namet/projektova-vyuka-hra-na-novinare-aneb-tvorime-reportaz>.

¹⁸ WOJNAR, Pavel a Bohumil ZMRZLÍK. *Jak se dělá školní časopis aneb Školní časopisy pod lupou* [online]. [cit. 2025-03-26]. Dostupné z: <https://www.mendelova.cz/files/posts/218/files/jaksedelaskolnicasopis.pdf>. s. 6.

mají vyšší míru organizačních schopností a odpovědnosti, což lze efektivně využít při řízení vysokoškolských časopisů.¹⁹

2.1. FUNKCE STUDENTSKÝCH ČASOPISŮ

Studentské časopisy mají mnoho různých funkcí a přínosů, nejenže obohacují studenty, kteří se na jejich tvorbě podílejí, ale zároveň oslovují a inspirují i širší okruh čtenářů. Při zohlednění jednotlivých funkcí studentských časopisů lze vymezit tři základní kategorie těchto časopisů. První kategorie jsou časopisy s funkcí informační, která je v současné době i jedna z nejčastějších. Studentské časopisy zde slouží jako zdroj aktuálních zpráv, kulturních pozvánek či jako inspirace pro studenty, pedagogy a další členy akademické obce. Například ŠKOLA EU PRAHA, střední odborná škola a gymnázium vydává studentský časopis s názvem *The Blue*²⁰, který plní roli prostředníka mezi školou a studenty tím, že nabízí informace o aktuálním dění na škole, připravovaných kulturních událostech, knižní tipy nebo rozhovory se zajímavými studenty, pedagogy či absolventy. Celá redakce se skládá ze studentů všech oborů napříč ročníky. Takový časopis propojuje komunitu mladých tvůrců, usnadňuje sdílení informací a zároveň vytváří platformu pro sdílení úspěchů a projektů jednotlivců i skupin.

Jako druhou významnou kategorií studentských časopisů by se dala označit funkce vzdělávací. Časopisy v této kategorii mají za úkol rozšiřovat znalosti čtenářů a podporovat jejich intelektuální rozvoj. Prostřednictvím odborných článků, rozhovorů, esejí, recenzí a reportáží mohou studenti i ostatní čtenáři objevovat nové perspektivy a vzdělávat se ve svém volném čase. Příkladem takového periodika je *Vita Nostra Revue*²¹, časopis vydávaný 3. lékařskou fakultou Univerzity Karlovy. Tento časopis obsahuje nejen odborné články týkající se vědeckých objevů, zdravotnických otázek a kulturních témat, ale také rozhovory s významnými osobnostmi z oblasti medicíny a vědy a zároveň tím reflektuje aktuální dění na fakultě.²² Časopis tvoří vyučující, ve spolupráci se studenty a lidmi pracujícími v daných oborech.

Třetí kategorie studentských časopisů jsou periodika literární, která nabízí mladým autorům a umělcům prostor k vyjádření, jejich funkce je tedy tvůrčí. Literární časopisy poskytují studentům platformu, kde mohou publikovat své literární či umělecké práce od básní,

¹⁹ Tamtéž s. 6.

²⁰ *The Blue* [online]. SKOLAEUPRAHA, Lipí 1911, Praha 9, 2019 [cit. 2025-03-27]. Dostupné z: <https://theblue.cz/>.

²¹ *Vita nostra revue: časopis 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy* [online]. Praha, 1992 [cit. 2025-03-27]. Dostupné z: <https://www.lf3.cuni.cz/3LF-254.html>.

²² Tamtéž [cit. 2025-03-07].

povídek, esejí až po ilustrace a grafiku. Tato funkce má poté pozitivní dopad na osobní rozvoj jednotlivců, protože jim umožňuje nejen sdílet své myšlenky a nápady, ale také získávat zpětnou vazbu od širší veřejnosti. Slova Ilony Havlíčkové toto tvrzení potvrzují: „Pro mě studentský časopis byl důležitý v tom, co jsem říkala, že my jsme chtěli tehdy spoustu věcí říkat nahlas a něco u toho změnit. Hodně jsme vedli debaty o všem možném, pořád jsme někde vysedávali a filozofovali, takže pro nás to byl přenos informací k těm ostatním spolužákům, kteří třeba tolik nedebatovali.“²³ Tato potřeba sdílet své názory a diskutovat o aktuálních tématech dává časopisům nezastupitelnou roli v rozvoji svobody projevu a kritického myšlení u mladých studentů.

Tvůrčí aspekt studentských časopisů však nekončí u psaného slova. Studenti se díky nim mohou rozvíjet také v oblasti grafického designu, redakční práce a organizace. Tvorba časopisu často vyžaduje týmovou spolupráci mezi studenty z různých oborů a fakult, čímž dochází k rozvoji komunikace, time managementu či schopností řešit problémy. Zkušenosti získané při přípravě časopisu mohou mít obrovský přínos pro budoucí profesní život studentů, zejména těch, kteří se chtějí věnovat oborům jako je žurnalistika, grafický design nebo marketing. Publikované články často odrážejí aktuální témata, která rezonují mezi studenty, ale zároveň slouží jako historický dokument zachycující názory a postoje mladé generace v daném období, což se například v případě časopisu *Viselec* dávalo u studentů najevo pomocí jejich autorské poezie a prózy.

2.2. TVORBA STUDENTSKÝCH ČASOPISŮ

Když jsem se zeptala Ilony Havlíčkové, zakladatelky časopisu *Viselec*, co by poradila studentům, kteří by chtěli podobný časopis založit, odpověděla mi na to velmi stručně: „Nic konkrétního, prostě ať do toho jednoduše jdou. Na to podle mě ani nepotřebují žádnou speciální podporu, stačí si k tomu sednout, dát dohromady redakční radu a je to.“²⁴ Z toho by mohlo vyplývat, že klíčovým předpokladem pro založení studentského časopisu je existence jednoho či více studentů se shodnou motivací, kteří disponují časovými kapacitami a ochotou aktivně se zapojit do realizace tohoto projektu. Zakladatelé nového studentského časopisu mohou být i pedagogové či samotné vedení školy. Tvorba časopisu je brána jako výhradně dobrovolná činnost, neměla by se tedy studentům či pedagogům nakazovat.²⁵ Může ale nastat situace, kdy se na tvorbě časopisu pracuje prostřednictvím výuky, i tak by ale práce měla být nenucená.

²³ Příloha č. 1 – Rozhovor s Ilonou Havlíčkovou s. 55.

²⁴ Příloha č. 1 – Rozhovor s Ilonou Havlíčkovou s. 56.

²⁵ WOJNAR, Pavel a Bohumil ZMRZLÍK. *Jak se dělá školní časopis aneb Školní časopisy pod lupou* [online]. [cit. 2025-03-26]. Dostupné z: <https://www.mendelova.cz/files/posts/218/files/jaksedelaskolnicasopis.pdf>. s. 6.

Když se najdou osoby, které by se na vzniku časopisu chtěly podílet, stanoví si, jaký bude záměr časopisu a jakou funkci bude na dané vzdělávací instituci plnit. Nicméně občas se stává, že tento bod vývoje časopisu není úplně podstatný a samotný záměr a styl časopisu vzniká operativně při samotné tvorbě. Podle Ilony Havlíčkové může časopis vzniknout i zcela spontánně: „My jsme asi ani neměli žádný konkrétní záměr, my jsme prostě chtěli psát a kreslit.“²⁶

Nově vzniklý časopis potřebuje především úderný název, podle kterého si ho potenciální čtenáři zapamatují. Obecně by měl být název originální, může se například jednat o zcela nové smyšlené slovo, popřípadě o již existující věc, která ale v tomto kontextu nebyla nikdy předtím použita. Spousta vzdělávacích institucí pojmenovává své časopisy podle samotného názvu školy, či jeho upravené verze. Tato možnost se jeví jako nejjednodušší, avšak postrádá originalitu, což by mohlo následně ovlivnit popularitu mezi čtenáři. Tento typ názvů je zároveň nicneříkající, a tudíž bude pro potencionální čtenáře nejasné, co mají od časopisu očekávat. Mnohem atraktivnější možnost z čtenářského i publicistického hlediska je název zcela nový, který může být inspirovaný prakticky čímkoliv, může souviset s potenciálním obsahem časopisu, nebo také vůbec nemusí. Například studenti Univerzity Karlovy v Praze zvolili pro své fakulní studentské časopisy velmi originální a kreativní názvy. Na Fakultě humanitních studií vydávají zpravodaj *Humr*²⁷, na Filozofické fakultě zpravodaj *FFakt*²⁸, a na Fakultě sociálních studií zpravodaj *Sociál*²⁹. Tento příklad jasně ilustruje, jak lze studentská periodika pojmenovat jednoduše, a přitom vtipně a výstižně. Pokud by však volba názvu časopisu představovala značnou výzvu, je možné mezi studenty uspořádat anketní hlasování, v němž by studenti a učitelé sami vybrali nejvhodnější variantu. V případě studentských časopisů by tato anketa pravděpodobně probíhala mezi studenty dané vzdělávací instituce nebo přímo mezi již zvolenou studentskou redakcí.

Jak bylo zmíněno v předešlé kapitole, zakladatelé časopisu musí být doplněni o další tvůrce, které se na tvorbě podílejí. Redakce časopisu může být stálá, ale také nemusí. U studentských časopisů je zcela běžné, že se do tvorby zapojuje mnoho studentů i zaměstnanců z různých tříd, oborů i fakult a tím pádem může být redakce u každého jednotlivého vydání

²⁶ Příloha č. 1 – Rozhovor s Ilonou Havlíčkovou s. 55.

²⁷ *HUMR* [online]. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, Praha, 2023 [cit. 2025-03-27]. Dostupné z: <https://www.humr-space.cz/>.

²⁸ *FFakt: Časopis studentů Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze* [online]. Praha, UK Media, 2007 [cit. 2025-02-25]. Dostupné z: <https://www.ukmedia.cz/ffakt-sub>.

²⁹ *SOCIÁL – Časopis studentů Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze* [online]. Praha, UK Media. [cit. 2025-03-27] Dostupné z: <https://www.ukmedia.cz/social-sub>.

proměnlivá. Složení studentské redakce se přirozeně mění – odcházející studenti s ukončením studia obvykle opouštějí i redakční tým, zatímco nově přichozí studenti přinášejí nové podněty a zajišťují kontinuitu časopisu. Pavel Wojnar a Bohumil Zmrzlík říkají, že v každém případě by se nakonec v redakci školního časopisu měli objevit jednotlivci s různými zájmy a předpoklady.³⁰ Už víme, že ani v případě studentských časopisů nechybí redakční rada, kde se počet členů pohybuje v rozmezí 3–10 osob. V tomto případě se redakční rada vybírá ze studentů, kteří k tvorbě nejvíce inklinují a velmi aktivně se podílejí na přípravě jednotlivých čísel časopisu³¹. Podle slov Ilony Havlíčkové byla v kontextu tvorby časopisu *Viselec* v redakční radě důležitá také role pedagogů: „Hodně nám v tomto směru vypomohl docent Vondráček, jak už jsem říkala, ten u celého zrodu byl často přítomen. Vždy nás jemně popostrčil, že už by to chtělo další číslo. Takže si myslím, že vydávání pramenilo od něj, ale že jsme to zhruba měli nastavený na jednu měsíčně, alespoň ze začátku.“³² Přítomnost pedagogů v redakční radě ale není nutnost, vše záleží na okolnostech dané vzdělávací instituce.

2.3. OBSAH A VZHLED STUDENSTKÝCH ČASOPISŮ

Podle Pavla Wojnara a Bohumila Zmrzlíka by měl studentský časopis primárně reflektovat autentické, necenzurované názory přispěvatelů z řad žáků, a to jak pozitivní, tak i kritické, včetně ostřejších polemik. Měl by se věnovat širokému spektru témat, včetně závažných společenských otázek i lehčích, zábavních obsahů. Klíčovými principy jeho tvorby by měly být objektivita, jazyková správnost a také slušnost, ve smyslu vyvarování se jakýchkoliv urážlivých či neetických projevů.³³

Jedno vydání novin nebo časopisu je složeno z jednotlivých příspěvků, ty bývají pravidelně organizovány do rubrik, stránek či jiných tematických celků.³⁴ Obsah časopisu záleží na jeho předem dané funkci a záměru, jak je uvedeno v přechozích kapitolách. Výhodou časopisů je, že mohou rozvádět témata na více stranách a přinášet další doplňující informace.³⁵ U studentských časopisů ale nemusí toto tvrzení vždy platit, neboť některé studentské časopisy mají přesně stanovený počet stran a rozsah jednotlivých rubrik. U časopisu *Viselec* tvůrci dávali prostor i obsáhlejšími tématům. Pokud byl příspěvek v daném čísle příliš dlouhý, byl zbylý

³⁰ WOJNAR, Pavel a Bohumil ZMRZLÍK. *Jak se dělá školní časopis aneb Školní časopisy pod lupou* [online]. [cit. 2025-03-26]. Dostupné z: <https://www.mendelova.cz/files/posts/146/files/jaksedelaskolnicasopis.pdf>. s. 12.

³¹ Tamtéž s. 8.

³² Příloha č. 1 – Rozhovor s Ilonou Havlíčkovou s. 54.

³³ WOJNAR, Pavel a Bohumil ZMRZLÍK. *Jak se dělá školní časopis aneb Školní časopisy pod lupou* [online]. [cit. 2025-03-26]. Dostupné z: <https://www.mendelova.cz/files/posts/146/files/jaksedelaskolnicasopis.pdf>. s. 27.

³⁴ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPOVÁ. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. s. 121.

³⁵ POSPÍŠIL, Jan, 2011. *Jak na média*. Kralice na Hané: Computer Media. s. 40.

obsah doplněn pouze kratšími příspěvky tak, aby se dodržel plánovaný počet stran. Menší periodicita než u novin zajišťuje časopisům delší životnost.³⁶ Studentské časopisy bývají vydávány například jednou za měsíc, či jednou za semestr. Navíc zde může dojít i k předem neurčené periodicitě, jako například u časopisu *Viselec*. Standartní studentský časopis může obsahovat informace o aktuálním dění na univerzitě či škole, zábavné rubriky s vtipy, interview se studenty, učiteli či se zajímavými osobnostmi, literární a výtvarné pokusy studentů, poradnu či recenze. To vše záleží na jednotlivých možnostech studentů a celé instituce, velmi ovlivňuje obsah to, pro koho je daný časopis určen, neboť časopisy jsou vhodné k tomu, aby se mohly oslovit konkrétní cílové skupiny.³⁷ Časopis pro žáky základní školy má odlišný obsah v kontrastu časopisu určenému pro vysokoškolské studenty. Je důležité přizpůsobit obsah konkrétní cílové skupině čtenářů, popřípadě dělat ankety ve kterém se bude mít příležitost daná cílová skupina vyjádřit o budoucím obsahu časopisu.

Časopis lze obecně označit za mediální produkt, ve kterém je možné rozeznat obsahové prvky, z nichž se časopis skládá a tvoří tak hierarchizovaný celek tvořený v několika vzájemně provázaných rovinách.³⁸ První část časopisu je primárně určena příspěvkům vyjadřujícím konkrétní názory na aktuální dění, rozhovory či ankety. Stránky přinášející volnější zábavu (kvízy, vtipy, informace o oblíbených hudebních skupinách či herecích apod.) mají své místo až ve druhé části časopisu.³⁹ Nejedná se ale o všeobecně platné tvrzení, poslední slovo k obsahovému uspořádání časopisu má pouze redakce a šéfredaktor. Významná pozornost je věnována titulní straně, úvodnímu a závěrečnému segmentu časopisu. Titulní strana by měla obsahovat jasně identifikovatelný název periodika, číslo a rok vydání, případně i cenu za jednotlivý výtisk. Úvodní část slouží k stručnému nastínění obsahu daného vydání s cílem zaujmout čtenáře a motivovat jej k dalšímu čtení. Závěrečná část by měla zahrnovat kompletní seznam publikovaných příspěvků spolu se jmény autorů, respektive takzvanou tiráž. Dále by zde měla být uvedena jména členů redakčního týmu, grafiků a ilustrátorů, stejně jako kontaktní údaje a přesná adresa redakce.⁴⁰

V případě studentských časopisů lze pozorovat obdobné tendence, avšak důsledné dodržování pevného rozmístění příspěvků obvykle není prioritou a závisí primárně na

³⁶ POSPÍŠIL, Jan, 2011. *Jak na média*. Kralice na Hané: Computer Media. s. 40.

³⁷ Tamtéž s. 40.

³⁸ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPOVÁ. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. s. 121.

³⁹ WOJNAR, Pavel a Bohumil ZMRZLÍK. *Jak se dělá školní časopis aneb Školní časopisy pod lupou* [online]. [cit. 2025-03-26]. Dostupné z: <https://www.mendelova.cz/files/posts/146/files/jaksedelaskolnicasopis.pdf>. s. 17.

⁴⁰ Tamtéž s. 14.

rozhodnutí samotných studentů. Například v časopisu *Viselec* se mnoho z těchto typů příspěvků vůbec nevyskytuje, což potvrzuje individuální přístup k jejich začlenění, jak bude podrobněji popsáno v následujících kapitolách. Naopak vizuální stránka hraje pro mladou generaci klíčovou roli, neboť estetická atraktivita často ovlivňuje první dojem čtenáře. Proto by měl být design studentských časopisů pečlivě promyšlen a odpovídajícím způsobem zdůrazněn.

2.4. NÁKLAD A DISTRIBUCE ČASOPISU

Finanční náklady spojené s vydáváním studentských periodik se mohou výrazně lišit v závislosti na řadě faktorů. Klíčovým aspektem je frekvence vydávání a počet tištěných výtisků, který se obvykle odvíjí od velikosti školy a počtu studentů. V dnešní době jsou čím dál tím více populární online vydání časopisů, a tak jde důležitost tištěných výtisků do pozadí. Vzdělávací instituce disponuje několika možnostmi financování a distribuce. Jednou z variant je interní zajištění tisku prostřednictvím školních tiskáren a kopírek s cílem minimalizovat náklady. Další možností je získání finanční podpory formou grantu nebo zajištění sponzora, který by pokryl veškeré výdaje spojené s produkcí časopisu. Významným faktorem je rovněž stanovení ceny jednotlivých výtisků. Ve většině případů jsou studentské časopisy poskytovány studentům a pedagogům zdarma nebo za symbolický poplatek.⁴¹ V případě časopisu *Viselec* se o financování projektu postarala sama pedagogická fakulta univerzity v Hradci Králové a zároveň zde byla spolupráce s univerzitním nakladatelstvím Gaudeamus s přilehlou tiskárnou, které se postaralo o tisk a distribuci časopisu.⁴²

Jako forma propagace časopisu se mohou pořádat autorská čtení, popřípadě literární akce a festivaly ve škole i v knihovně. „Toto bylo například u příležitosti jedné akce ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové, kde jsme představili širokou škálu našich příspěvatelů, kteří tam četli se svých textů a hovořili o svém zaměření,“ vzpomíná na propagaci časopisu *Viselec* Nella Mlsová.⁴³ Specifickým příkladem mohou být literární soutěže, kde výhrou může být otištění vítězného díla studenta ve studentském časopise, což má pozitivní vliv jednak na propagaci časopisu, ale také na samotný obsah vydání. Do časopisu *Viselec* mohli například přispět výherci literární soutěže Šrámkova Sobotka, kde šlo především o kvalitu, pozoruhodnost myšlenky a formální zajímavost.⁴⁴

⁴¹ Tamtéž s. 19.

⁴² Příloha č. 2 – Rozhovor s Nellou Mlsovou s. 59.

⁴³ Příloha č. 2 – Rozhovor s Nellou Mlsovou s. 61.

⁴⁴ MAREČEK, Petr, 2000. *Viselec představuje studentskou prózu i poezii*. Mladá fronta DNES. 28. ledna 2000. s. 3.

2.5. ZÁKON A PERIODICKÝ TISK

Pro vydávání studentských časopisů platí stejný zákon jako pro běžné periodické tiskoviny, proto je důležité vznik daného časopisu evidovat u příslušného orgánu státní správy a následně se řídit povinnými požadavky. Ministerstvo kultury České republiky je podle § 8 zákona č. 2/1969 Sb. ústředním orgánem státní správy, které odpovídá za oblast periodického tisku.⁴⁵ Klíčovým právním předpisem, jenž upravuje vydávání periodického tisku v České republice, je zákon č. 46/2000 Sb., známý jako tiskový zákon. Tento zákon se vztahuje na všechny periodické tiskoviny vydávané nebo šířené na území České republiky, s výjimkou Sbírky zákonů, Sbírky mezinárodních smluv, úředních věstníků a dalších tiskovin vydávaných na základě zvláštního právního předpisu či určených výhradně pro vnitřní potřebu vydavatele. Tiskový zákon vymezuje práva a povinnosti vydavatelů i dalších subjektů, které se podílejí na vydávání periodického tisku.⁴⁶

Jedním ze základních požadavků, který zákon ukládá, je povinnost evidovat periodický tisk u Ministerstva kultury. Podle § 7 tohoto zákona musí každý subjekt, ať už právnická nebo fyzická osoba, který hodlá vydávat periodický tisk, podat ministerstvu písemné oznámení nejméně 30 dnů před zahájením jeho vydávání. V tomto oznámení musí být uveden název periodického tisku, jeho obsahové zaměření, četnost vydávání a případné informace o regionálních mutacích. Dále je nezbytné uvést identifikační údaje vydavatele – u právnických osob název, sídlo a identifikační číslo, u fyzických osob pak jméno, příjmení, bydliště a datum narození. Pokud fyzická osoba vydává tisk na základě živnostenského oprávnění, musí oznámení obsahovat také její obchodní jméno, identifikační číslo a adresu místa podnikání, pokud se liší od bydliště. Na základě tohoto oznámení Ministerstvo kultury zapíše periodikum do evidence a do 15 dnů od jeho doručení přidělí vydavateli evidenční číslo.⁴⁷

Tiskový zákon rovněž stanovuje, že každé vydání periodického tisku musí obsahovat určité povinné údaje, bez nichž nemůže být veřejně šířeno. Mezi tyto údaje patří název periodika, periodicita jeho vydávání, případné označení regionální mutace, místo vydávání a evidenční číslo přidělené ministerstvem. Dále musí být uvedeny informace o vydavateli, a to buď název, sídlo a identifikační číslo v případě právnické osoby, nebo jméno, příjmení a

⁴⁵ Zákon České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky.

⁴⁶ Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon) ve znění zákona č. 302/2000 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 142/2012 Sb., zákona č. 305/2013 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 277/2019 Sb. a zákona č. 261/2021 Sb.

⁴⁷ MINISTERSTVO KULTURY. *Evidence periodického tisku* [online]. [cit. 2025-03-27]. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/evidence-periodickeho-tisku-cs-480>.

bydliště, pokud je vydavatelem fyzická osoba. Pokud periodický tisk vydává fyzická osoba na základě živnostenského oprávnění, musí být navíc uvedeno její obchodní jméno, identifikační číslo a místo podnikání.⁴⁸

Další důležitou povinností vydavatele je dodávání tzv. povinných výtisků. V souladu s tiskovým zákonem musí vydavatel na vlastní náklady zajistit, aby z každého vydání periodického tisku byl stanovený počet výtisků bezplatně dodán vybraným institucím, které zákon specifikuje. Tato povinnost musí být splněna do 7 dnů od vydání tiskoviny.⁴⁹

Pod tato pravidla spadal i studentský časopis *Viselec*, který byl řádně zaregistrován a byl opatřen vlastním číslem ISSN: 1211-6882. Jak je psáno výše, tvůrci časopisu jsou povinni uvádět v každém vydání přesně dané informace. V časopisu *Viselec* byla jako sídlo redakce uvedena adresa Katedry českého jazyka a literatury na Univerzitě Hradec Králové, kde časopis prvotně vznikl. Bylo zde uváděno i číslo a rok vydání, členové redakce, celý název časopisu i telefonní kontakt. Studentský časopis lze tedy v souladu se zákonem řádně zaregistrovat a evidovat.

3. SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ KONTEXT 90. LET

Rozhodla jsem se do své práce zahrnout i kontext devadesátých let v Československu, neboť časopis *Viselec* vznikl ve druhé polovině devadesátých let 20. století. Byl tedy součástí masivního rozkvětu kultury, která nastala primárně v období po sametové revoluci.

Devadesátá léta 20. století byla obdobím dramatických změn, které ovlivnily nejen politický systém, ale i každodenní život obyvatel a kulturní prostředí. Téma devadesátých let je v české společnosti stále živé. Důvodů je hned několik. Prvním je politické využití odkazu „devadesátek“. Nové politické subjekty, které začaly vznikat v druhé dekádě nového tisíciletí, svým voličům často tvrdily, že to ne ony jsou zodpovědné za privatizační podvody, rozkládání státního majetku, klientelismus a „kmotrovské sítě“, jimž daly vzniknout „tradiční strany“ devadesátých let. Dále můžeme spatřovat generační obměnu, kdy je mezi dnes činnými kulturními tvůrci a novináři silně zastoupena generace těch, kteří vyrůstali v polistopadovém období a mají potřebu se vracet ke svému dětství či dospívání. A také lze ve společnosti cítit určitou nezanedbatelnou únavu z neustálého tematizování vyrovnávání se s komunistickou

⁴⁸ Tamtéž [cit. 2025-03-27].

⁴⁹ Tamtéž [cit. 2025-03-27].

minulostí.⁵⁰ Změnil se tedy každodenní život obyvatel, lidé mohli volně vyjadřovat své názory, zakládat spolky, organizace a cestovat do zahraničí bez omezení. Tyto změny vedly k oživení občanské společnosti a zvýšení angažovanosti obyvatel ve veřejném dění, což mělo samozřejmě velký vliv na zakládání nových tiskovin, jako byl například časopis *Viselec*.

„I uvolněnost a divokost, spojovaná s tímto obdobím, má své stinné stránky: od nárůstu sexualizace ženských těl po relativizaci extrémních politických proudů s odkazem na koncept svobody slova a projevu. Právě svoboda slova je jak v odborné literatuře, tak i veřejné diskusi často vnímána jako jeden z hlavních rysů porevolučních změn.“⁵¹

„V literární, filmové i televizní produkci vytrvale sílil princip komercializace projevující se jako proud produktů určených masové spotřebě zaplavující trh tituly romantického, špionážního, dobrodružného či vědeckofantastického žánru.“⁵² Kulturní vývoj ať už v literatuře, hudbě či kinematografii byl v devadesátých letech na vzestupu, v této práci je pro nás ale nejdůležitější vývoj mediální a literární.

V oblasti literatury nadále tvořili autoři, kteří se mezinárodně proslavili ve druhé polovině 20. století, včetně dvou laureátů Nobelovy ceny za literaturu – německého spisovatele Güntera Grasse a kolumbijského autora a publicisty Gabriela Garcíi Márqueze. Z mladší generace spisovatelů si pak získal uznání například dánský autor Peter Høeg.⁵³ Po roce 1989 zaplavila československý kulturní prostor díla dříve zakázaná či dostupná jen v exilu nebo samizdatu, včetně knih Josefa Škvoreckého, Ludvíka Vaculíka, Bohumila Hrabala a Václava Havla. V 90. letech se prosadila i nová generace spisovatelů, jako Michal Viewegh, Miloš Urban, Emil Hakl či Petra Hůlová. Významně vzrostla také popularita literatury faktu, a to jak domácí, tak překladové.⁵⁴ Při zkoumání vlivu postmoderní situace na literaturu a umění je zásadní brát v úvahu různorodé, často až protikladné interpretace postmodernismu. Podle Lyotarda lze tento termín vztáhnout na určité tendence uvnitř avantgardy, jejichž výrazným příkladem je už dílo Jamese Joyce. Tato nejednoznačnost pojmu „postmodernismus“ může být důvodem, proč se s ním méně setkáváme ve francouzské literární kritice, zatímco v anglosaském prostředí je běžnější. V americké literární teorii například Ihab Hasan chápe

⁵⁰PEHE, Veronika, Apolena RYCHLÍKOVÁ, Ondřej DANIEL, Lenka KRÁTKÁ, Michal LEHEČKA, Vojtěch ONDRÁČEK, Jana PATOČKOVÁ a Jaroslav SPURNÝ. *Věčná devadesátá: proměny české společnosti po roce 1989*. v Brně: CPress, 2023. s. 9, 10.

⁵¹ Tamtéž s. 11.

⁵² BEDNAŘÍK, Petr; JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara, 2011. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Žurnalistika a komunikace. Praha: Grada Publishing. s. 356, 357.

⁵³ Tamtéž s. 357.

⁵⁴ Tamtéž s. 364.

postmodernismus jako vyvrcholení těch aspektů modernismu, které směřovaly k překonání totalizující racionality, což odpovídá Lyotardovu pojetí. Z toho vyplývá, že za postmodernistické autory bývají označováni i tvůrci z dřívějších období. Vzhledem k vágní a mnohovýznamové povaze tohoto pojmu je obtížné přesně definovat kritéria, podle nichž by bylo možné určit, zda je určité současné dílo postmoderní. Mezi jeho charakteristické rysy patří na jedné straně experimentování s vyprávěcími technikami, jak je patrné například v Joyceově *Odysseovi*, na druhé straně pak návrat k dějovému napětí v románu. Důležitým aspektem je také kritická reflexe myšlenky pokroku, a to jak ve vztahu k jeho vrcholnému období v minulém století, tak i v pozdějším kontextu.⁵⁵ Podle slov Jiřího Pechara je „každý pohled na vývoj literatury jako média, v němž se obráží myšlení lidí, se musí nezbytně zastavit u hranice, kde se kontury rozplývají a kde si uvědomujeme se zostřenou intenzitou, že jde právě také o naše vlastní myšlení“⁵⁶.

„Česká média prošla – stejně jako celá společnost – na počátku 90. let obdobím transformace, během níž se změnil právní a ekonomický kontext působení médií, jejich postavení a funkce ve společnosti, stejně jako organizace práce v médiích, její technické podmínky a podoba a obsah samotné mediální produkce. Transformace českých médií začala hned v listopadu 1989, kdy se změnilo obsahové ladění médií a zásadním způsobem se oslabila jejich vazba na stát.“⁵⁷ V přechodní kapitole byly zmíněny zákony o periodickém tisku, které byly událostmi po roce 1989 také ovlivněny. Po roce 1989 se média vymanila z kontroly státu a prošla zásadními změnami, často předbíhajícími mediální legislativu. V uvolněné atmosféře byla vysoká tolerance k ne zcela legálním postupům při zakládání soukromých médií, jelikož to bylo vnímáno jako součást jejich odstátnění.⁵⁸ Mimo legislativní změny se také proměnilo složení lidí pracujících v médiích. „Do médií přicházeli čím dál více mladí novináři nepoznamenaní socialismem, první polistopadoví absolventi žurnalistických škol, ale stále – podobně jako bezprostředně po roce 1989 – ve značné míře také lidé bez formálního vzdělání. S tím také často souvisel pokračující úpadek tradičních formálních hodnot – jazyková a vyjadřovací úroveň novinářů v psaném i mluveném projevu, a také myšlenková povrchnost, neschopnost myslet v souvislostech, absence hlubšího vzdělanostního zázemí, zejména z oblasti historie, politologie, ekonomie a dalších společenských věd.“⁵⁹ Podle publicisty Petra

⁵⁵ PECHAR, Jiří. *Dvacáté století v zrcadle literatury*. Praha: Filosofia, 1999. s. 549.

⁵⁶ Tamtéž s. 536.

⁵⁷ Tamtéž s. 365.

⁵⁸ Tamtéž s. 370.

⁵⁹ ŽANTOVSKÝ, Petr. *Česká politika a média po roce 1989*. Praha: Institut Václava Klause, 2013. Publikace. s. 97.

Žantovského se v tomto období dají najít kořeny dvou jevů, tak typických pro většinu české žurnalistiky posledního desetiletí⁶⁰: snahu o investigativní žurnalistiku a fenomén bulvarizace mediálních obsahů i forem.⁶¹ Zde je ale nutno zmínit časopis *Viselec*, který paradoxně nezapadal ani do jednoho z výše zmíněných jevů a zůstal věrný primárně původní literární tvorbě, o čemž budou pojednávat následující kapitoly. „Vývoj po roce 2000 naznačil postupné oslabování významu tištěných médií (zvláště deníků) a zřetelnější směřování k audiovizuální a internetové produkci.“⁶² Držet krok s tímto fenoménem zkusili i tvůrci časopisu *Viselec*, nicméně pokus nedosáhl příliš značného výsledku, neboť krátce na to zanikl.

Jedním z příkladů svobodné tvorby byl i vznik časopisu *Viselec*, který fungoval jako prostor pro vyjádření názorů, pocitů a emocí mladé generace. Tvůrci časopisu, často studenti, využívali nově nabyté svobody slova k prezentaci svých hlubokých, místy rebelských myšlenek. Tento přístup odrážel svobodu, kterou tehdejší doba umožnila, ale zároveň ukazoval i na určitou zmatečnost a nepravidelnost způsobenou náhlým uvolněním pravidel a nařízení, na která byla společnost dlouhá léta zvyklá. Celkově lze říci, že 90. léta představovala období dynamického sociálně-kulturního rozvoje. Česká společnost hledala svou novou identitu v podmínkách svobody a otevřenosti vůči světu. Spolu s tím však přišla i určitá nevýhoda, kulturní trh zaplavila řada nekvalitních děl, ať už šlo o literaturu, filmy či hudbu. I přesto však vznikla díla, která dokázala vystoupit z průměru a zanechat po sobě nesmazatelnou stopu. *Viselec* je dobrý příklad právě v tom, že i místy zmatečný, a ne vždy profesionálně zpracovaný časopis, představuje autentický doklad doby, kde svoboda slova mohla sloužit jako nástroj pro osobní i kolektivní vyjádření.

4. ČASOPIS VISELEC

4.1. VZNIK ČASOPISU

Zde bych ráda navázala na teoretickou část práce, kde jsem popsala sociálně-kulturní vývoj v devadesátých letech dvacátého století, který nastal po sametové revoluci v roce 1989 a také po vzniku samostatného českého státu v roce 1993. V tomto období se uklidnila politická a hospodářská situace, mezinárodní vztahy byly v normě, tak byla spousta prostoru na zakládání nových tiskovin, ve kterých by se mohli redaktori svobodně vyjádřit či sdílet svou tvorbu. Jak v rozhovoru zmínila Ilona Havlíčková: „My jsme byli okruh lidí, kde jsme všichni psali

⁶⁰ Publikace, ve které byla tato informace řečena je z roku 2013.

⁶¹ ŽANTOVSKÝ, Petr. *Česká politika a média po roce 1989*. Praha: Institut Václava Klause, 2013. Publikace. s. 97.

⁶² BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada Publishing, 2011. Žurnalistika a komunikace. s. 382.

básničky do kapsy a povídky. Tenkrát v 90. letech to bylo hodně populární mezi studenty. Všichni chtěli být spisovatelé anebo novináři, a tak nějak to vyplynulo, že jsme všichni stejně psali. My jsme i s kamarády vydávali časopis, který se jmenoval *Bokem*, který byl náš osobní.⁶³ Na začátku roku 1997 vznikla na fakultě potřeba založit takový studentský časopis, ve kterém budou moci studenti zveřejňovat svá díla a také se zdokonalovat v disciplíně tvůrčího psaní. „Můj tatínek působil také na katedře nebo respektive tam přišel poté, co skončil svou práci v nakladatelství, takže on začal rozvíjet na katedře disciplínu tvůrčí psaní. Tehdy vznikla taková idea vytvořit časopis, který by právě tuto činnost rozvíjel,⁶⁴ říká tehdejší členka redakční rady pedagožka Nella Mlsová. Šlo také o to, aby se vytvořila taková publikační základna, která by se stala komunikačním kanálem, který každý autor potřebuje.⁶⁵ Jako nejdůležitější osoby celé prvotní realizace vzniku časopisu bych jmenovala doktorku Nellu Mlsovou, docenta Miloslava Vondráčka a ze studentských řad Ilonu Havlíčkovou a Jakuba Diviše.

Po zvolení názvu bylo nezbytné stanovit jednotnou koncepci a obsahovou strukturu časopisu. V té době se na fakultě objevila potřeba promlouvat k lidem skrz tvorbu, což vedlo k založení nového předmětu, kde se vyučovalo tvůrčí psaní: „Rozvíjelo se u nás tvůrčí psaní, jakožto hledání vlastního stylu, vlastního způsobu komunikace, výpovědi o sobě. V podstatě nás přitahovalo promlouvat k lidem skrz tvorbu, zahrnout do toho ten estetický faktor“, vzpomíná Mlsová.⁶⁶ Podle redaktora Petra Marečka: „Jde o jakousi volnou tribunu niterních pocitů a osobního vyjádření hradeckých studentů a mladých autorů, kteří svéhlavě pokoušejí múzu poezie i prózy, pronikají do tajů esejů, rozhovorů a jiných literárních žánrů.“⁶⁷ *Viselec* se diametrálně liší od obecné definice studentských/univerzitních časopisů, z nichž většina se zabývá spíše aktuálním děním, rozhovory, poradnami či různými tipy a triky na studium, ve *Viselci* tomu tak není. Podle slov Ilony Havlíčkové byl původní záměr s obsahem časopisu úplně jiný: „Oni (studenti) vůbec nechtěli psát o tom, co se děje na fakultě, protože možná nám přišlo, že se tam nic neděje, a naopak jsme tím chtěli trochu rozvířit vlny.“⁶⁸ V tuto chvíli došlo na navázání spolupráce mezi studenty pedagogiky a studenty bohemistiky a českého jazyka. Vytvořila se redakční rada a historicky první vydání časopisu *Viselec* bylo zadáno do tisku 3.

⁶³ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ilonou Havlíčkovou s. 54.

⁶⁴ Příloha č.2 - Rozhovor s Nellou Mlsovou s. 58.

⁶⁵ Tamtéž s. 58.

⁶⁶ Tamtéž s. 60.

⁶⁷ MAREČEK, Petr, 2000. *Viselec představuje studentskou prózu i poezii*. Mladá fronta DNES. 28. ledna 2000, s. 3.

⁶⁸ Příloha č. 1 – Rozhovor s Ilonou Havlíčkovou s. 55.

března roku 1997.⁶⁹ Hlavními iniciátory a redaktory byli pedagogové Nella Mlsová a Miloslav Vondráček, kteří dbali na to, aby časopis měl určitou pevně danou strukturu a koncepci, i o to, aby nezankl, když autoři školu dokončí a odcházejí.⁷⁰

V té době vznikl i záměr, aby současně se stabilní časopiseckou řadou vznikla také řada ediční. Ta se měla soustředit již přímo na jednotlivé autory, kde by byl k dispozici větší prostor k publikování rozsáhlejších uměleckých textů a celků.⁷¹ Záměr vyšel a ediční řada dostala název *Knihovna Viselec*. Ediční řada byla zaměřená na vydávání ucelených básnických a prozaických souborů vybraných autorů. Její první publikací byla v roce 1998 sbírka *Když nechceš, nejez* od Dany Nývltové. O rok později následovala básnická sbírka Martina Štěpánka *Anděl Kočka* a ve stejném roce vyšel i kolektivní text účastníků semináře tvůrčího psaní vedeného Janem Dvořákem. Název této publikace, *Z jednoho kusu dřeva*, i jméno autora, Bojisa Mavilič, odkazují na její neobvyklý původ – pod tímto pseudonymem se skrývalo šest autorů: Boris Váňa, Jiří Šustáček, Saša Alexandra Křížková, Marie Puffin Kociánová, Viktor Kořístka a Lukáš Bohuslav. Po delší pauze vydala edice v roce 2005 básnickou sbírku Martina Provozníka *Andělé na harfíčkách* a o rok později komponovanou prózu Evy Kulhánkové *Nezdálo se mi nic (Andante cantabile)*.⁷²

Název *Viselec* s podtitulem *časopis o sdílení* by na první pohled mohl evokovat odkazy na příběhy z pera Karla Jaromíra Erbena. Nicméně není tomu tak a název nemá s Karlem Jaromírem Erbenem nic společného. Název časopisu je totiž odvozen z dvanácté karty tarotové řady zvané velká arkána, která nese název právě samotného Viselce (Le Pendu, The hanged man, Der Ergängte, L'Appiccato).⁷³ Podle slov tehdejší hlavní členky redakční rady Nelly Mlsové byl výběr samotného názvu poměrně snadný: „Ten prvotní krok si dodnes vzpomínám, jak jsme seděli v takovém kruhu se studenty právě s kolegou Vondráčkem a jak se hledala cesta k tomu, jakým způsobem ten časopis nazvat. Jestli si vzpomínám, tak to byl kolega Jakub Diviš, který přišel právě s tou ideou tarotové karty, ze které pak vyšlo pojmenování *Viselec*, které se nám velmi zalíbilo.“⁷⁴ Když bychom si položili otázku, co nebo kdo přesně viselec je, museli bychom se na odpověď podívat ideálně do *Slovníku spisovného jazyka českého*, nicméně do

⁶⁹ *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1997(1). s. 32.

⁷⁰ MAREČEK, Petr, 2000. *Viselec představuje studentskou prózu i poezii*. Mladá fronta DNES. 28. ledna 2000. s. 3.

⁷¹ Tamtéž s. 3.

⁷² MLISOVÁ, Nella. Viselecké sdílení. *Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás*. 2007, 17(1), s. 2.

⁷³ *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1997(1). s. 1.

⁷⁴ Příloha č. 2 - Rozhovor s Nellou Mlsovou s. 58.

vydání z roku 1989, který byl použit i v samotném časopisu.⁷⁵ Dovolím si zde ocitovat definici pojmu z roku 1989:

Viselec, -lce m. **1.** (též *visalec, Šalda) kniž. (*visící*) oběšenec. ze šibenic byla sňata těla viselců (Nový), prst viselcovi uříznutý (Jirásek) **2.** hanl. *šibeníčník, darebák*. takový viselec, přivandrovalec, huncfut (Kratochvíl), ty viselče nedověšená (Winter).⁷⁶

Na předchozí definici lze pozorovat to, že motiv, popřípadě symbol viselců, se během devatenáctého i dvacátého století objevil v národní literatuře několikrát. Ať už to bylo prostřednictvím literatury Františka Xavera Šaldy, příběhů Aloise Jiráska, Zikmunda Wintera anebo později spisovatele Jiřího Kratochvíla. Z toho také vyplývá, že výraz viselec nebyl pro období devadesátých let dvacátého století, ve kterých časopis *Viselec* vznikl už příliš aktuální. Svůj velký podíl na objevení právě tohoto názvu měla také tehdejší studentka a redaktorka časopisu Ilona Havlíčková, která se vykládání tarotových karet nadšeně věnovala: „Já jsem tehdy měla tarotové karty od Josefa Váchala a hodně jsme si je tenkrát vykládali.“⁷⁷ Pojem viselec a jeho stejnojmenná tarotová karta má mnoho významů, které jsou příhodně vypsány v každém jednotlivém vydání časopisu hned na první straně. Zdá se, že záměrem autorů bylo, aby název okamžitě naznačoval určité poselství a vyvolával v čtenářích pocit zamyšlení se nad přítomností tajemna či smrti. Tím, že se tento výklad o viselci nachází v úplně stejné podobě v každém vydání, může si časopis vzít do rukou i čtenář, který se dosud s časopisem nesetkal a hned si bude moci po přečtení první strany vytvořit představu o tom, co očekávat. Zároveň tím autoři časopisu pravděpodobně dávali najevo to, jak je spojitost s tarotem pro význam časopisu důležitá. Viselec představuje rovnováhu podle vesmírného řádu a vzdor vůči lidským zákonům. Hledání poznání vyžaduje překonání cesty mezi počátkem a koncem za každou cenu. Protože smrt na stromě je v křesťanské tradici spojována s obětí, viselec zároveň symbolizuje nesobeckou lásku. V kartomancii znamená oddanost, sebeobětování pro vyšší cíle, otevřenost intuici a zbavení se negativních vlastností. Pokud se karta objeví obráceně, značí vnitřní boj bez výsledku, potlačení intuice a neochotu vzdát se škodlivých vzorců chování.⁷⁸

Myšlenka, že hledání poznání zahrnuje cestu mezi stvořením a dokonáním, se zdá být klíčovým prvkem, který tehdejší redaktoři časopisu, zejména studenti, zdůrazňovali. V devadesátých letech se autorům dostalo možnosti své myšlenky konečně svobodně vyjádřit

⁷⁵ Termín Viselec se v nejnovějším vydání slovníku nenachází.

⁷⁶ HAVRÁNEK, Bohuslav (ed.). *Slovník spisovného jazyka českého*. 2., nezměněné vyd. Praha: Academia, 1989.

⁷⁷ Příloha č. 1 – Rozhovor s Ilonou Havlíčkovou s. 55.

⁷⁸ FONTANA, David. *Tajemný jazyk symbolů: názorný klíč k symbolům a jejich významům*. Litomyšl: Paseka, 1994. s. 175.

a předat okolnímu světu, což jim, ale i tehdejší čtenářům pomáhalo právě na cestě k poznání sama sebe. „Brali jsme to tak, že Viselec je jiný tím, že visí, a tím, že má jinou životní polohu. To pro nás bylo důležité, že se na věci koukáme jinak, zespona nebo z hlubin,“⁷⁹ říká tehdejší redaktorka a zakladatelka časopisu Ilona Havlíčková. Z tohoto sdělení vyplývá, že zde šlo primárně o snahu se odlišit od zajetých kolejí, které panovaly před revolucí, a nahlížet na život, literaturu i tvorbu obecně jinak. Lze to chápat jako vzpouru proti lidstvu, což je právě symbolika dané tarotové karty.

4.2. OBÁLKA ČASOPISU

Na název periodika přímo navazuje jeho obálka, která by se také dala označit za poměrně specifickou. Tvůrci časopisu se v tomto případě rozhodli pro jednoduchost. Každá obálka jednotlivého vydání představuje jedinečné ztvárnění právě tarotové karty viselec. Prvních šest vydání časopisu během let 1997–1998 se ovšem od pozdějších vydání odlišují. Na těchto šesti vydáních se na úvodní straně nachází stejný obraz údajně originálního vyobrazení tarotové karty viselec, která byla převzata z již zmíněné knihy *Tajemný jazyk symbolů: názorný klíč k symbolům a jejich významům*. „Karta vyobrazuje viselce pověšeného za nohy, na jehož obličejích ale nejsou znát žádná muka.“⁸⁰ Proč tomu tak je, by se dalo vyložit mnoha způsoby. Nejpravděpodobnější vysvětlení může být právě to, že se viselec smířil se svým dokonáním a přistupuje k smrti s pokorou, jakožto ke křesťanskému obětování. Kůly a břevno šibenice na obraze symbolizují trojku, jakožto číslici stvoření. Viselcovy nohy poté tvoří čtyřku, která je označována číslicí dokonalosti a celistvosti.⁸¹ Na těchto šesti vydáních je navíc specifické to, že zadní strana obálky není stejná, jako strana úvodní, tyto dané ilustrace navíc byly vytvořené přímo studenty, kteří se na tvorbě časopisu podíleli. Z těch hlavních je důležité zmínit Jakuba Diviše, Kateřinu Sklenářovou, Terezu Sigmundovou, Karin Machatou, Jitku Jeřábkovou, Ondřeje Lipenského, jejichž jména se objevují ve většině tiráží časopisu. Ilustrátorů, kteří se podíleli na tvorbě obálek časopisů, bylo mnoho, obměňovali se v průběhu let vzhledem k jejich studiu.

Od vydání 7/98⁸² se obálka časopisu změnila z původní tarotové karty na autorské ilustrace samotných studentů, které byly vždy použity beze změny i na zadní stranu vydání. Symbolika ale i v tomto případě zůstala nezměněna a díky tomu lze na každém vydání

⁷⁹ Příloha č. 1 – Rozhovor s Ilonou Havlíčkovou s. 55.

⁸⁰ FONTANA, David. *Tajemný jazyk symbolů: názorný klíč k symbolům a jejich významům*. Litomyšl: Paseka, 1994. s.175.

⁸¹ Tamtéž s. 175.

⁸² *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(7).

pozorovat originální vyobrazení symbolu viselce očima jednotlivých ilustrátorů. Na obálce vydání 19/2005⁸³ lze například pozorovat minimalisticky vykresleného panáka s berlemi, který je zavěšen kdesi ve vzduchu. Naproti tomu na obálce vydání 13/2000⁸⁴ je vyobrazen plod dítěte nacházející se pravděpodobně v matčině děloze, kde je plod zavěšen na pupeční šňůře. U některých karet vyrůstají ze šibenice lístky života⁸⁵, což lze pozorovat například u zadní strany časopisu ve vydání 6/98⁸⁶. Poslední výkyv na obálkách časopisu nastal při vydání čísla 22/2009⁸⁷, kde je viselec na úvodní straně vyobrazen jako běžící žolík s úsměvem na laně, což by se obecně dalo chápat jako symbol dvorního šaška, zábavy a smíchu, dokonce v tomto případě by se to dalo vyložit jako až jakési vysmívání se smrti. Proč tomu tak je, se nedá přesně určit. Zajímavé také je, že zde nenajdeme žádnou zadní obálku časopisu, pouze prázdné místo, což se vyskytuje pouze na tomto vydání. Dalo by se spekulovat o tom, že tím studenti chtěli znázornit jakousi potencionální revoluci časopisu, nicméně během rozhovoru s tehdejší členkou redakční rady Nellou Mlsovou jsem se dozvěděla, že tímto vydáním časopis původně skončil neměl, naopak měla nastat jeho nová éra v modernějším znění: „Ale potom tam už prostě nebyla taková ta vůle a nastavení studentů nebylo takové jako předtím. Novodobí studenti chtěli časopis za každou cenu transformovat, s čímž já jsem měla trochu problém.“⁸⁸ Za těchto okolností se tedy redakční radě časopisu a tehdejšími studentům už časopis transformovat nepodařilo a ke znovu zavedení jeho pravidelného vydávání už také nedošlo.

Barva jednotlivých vydání časopisu měla dvě pravidelné podoby, nejdříve byl obal zabarven do jakési tmavě hnědé, až lehce narůžovělé, což poté volně přešlo do světle hnědé až pískové. V novějších vydáních se autoři poté opět postupně vraceli k původní barvě. Zmínila bych i to, že obecně se na obálkách časopisů většinou vyskytují názvy rozhovorů, článků, s cílem zaujmout potencionální čtenáře svým obsahem ještě dříve, než časopis otevřou. To ale podle vzhledu obalu časopisu *Viselec* nebyl ani zdaleka záměr jeho autorů. Jediný nápis, který obálky jednotlivých vydání časopisu obsahují, je samotný název časopisu bez podtitulu s číslem

⁸³ *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2005(19).

⁸⁴ *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(13).

⁸⁵ FONTANA, David. *Tajemný jazyk symbolů: názorný klíč k symbolům a jejich významům*. Litomyšl: Paseka, 1994. s.175.

⁸⁶ *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(6).

⁸⁷ *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2009(22).

⁸⁸ Příloha č. 2 - Rozhovor s Nellou Mlsovou s. 60.

a rokem vydání. Díky tomu časopis působí tajemně, což se následně odráží i v obsahu jednotlivých vydání.

4.3. ZÁNİK ČASOPISU

Časopis *Viselec* zažil během své existence v letech 1997 až 2009 mnoho změn a vývojových fází, ve kterých se dočkal celkem 22 nepravidelných vydání. Přestože se jednalo o inspirativní platformu, která podporovala tvůrčí a intelektuální činnost, jeho fungování se postupem času začalo potýkat s určitými komplikacemi. Jednou z klíčových příčin úpadku byla snaha o reorganizaci struktury časopisu, která nakonec vedla k jeho zániku. Tehdejší nová generace studentských redaktorů se v roce 2009 rozhodla časopis od základů změnit, což by ale znamenalo konec původního smyslu a záměru literárně laděného obsahu. Podle tehdejší členky redakční rady Nelly Mlsové začala diskuse o zavedení stálých rubrik, což se ukázalo jako komplikovaný úkol: „Postupně se studenti rozhodli pozměnit rubriky a celkový vzhled časopisu, což začalo být lehce chaotické. Studenti toužili bytostně po tom, vytvořit časopis se stálými rubrikami, a tam jsme vedli diskusi, protože já jsem byla toho názoru, že je to velmi ošemetný úkol. Rubrika sama o sobě vyžaduje mít stálý tým lidí, kteří se tomu konkrétnímu tematickému okruhu budou věnovat a vytvářet texty, což je v tomto případě poměrně náročné.“⁸⁹ Nella Mlsová přesně odhadla náročnost transformace, což potvrzuje i fakt, že po posledním vydání časopisu v roce 2009 již k obnovení *Viselce* nedošlo.

Dalším faktorem byl postupný úbytek členů redakční rady. Klíčoví členové, jako například docent Miloslav Vondráček, museli kvůli své akademické kariéře z redakce časopisu odejít a značná část odpovědnosti tak zůstala na bedrech Nelly Mlsové. Časopis byl navíc od svého vzniku vydáván čím dál tím více nepravidelně, což rovněž komplikovalo jeho udržitelnost. Jak sama Nella Mlsová uvedla: „Já už jsem na to sama neměla sílu. Takže z toho důvodu i vlastně pak ta celá existence časopisu skončila.“⁹⁰ Zánik časopisu lze chápat jako přirozený důsledek proměnlivosti studentských projektů, které jsou často závislé na entusiasmu a angažovanosti jednotlivců. Svým způsobem tak *Viselec* naplnil své poslání a ukázal, jak důležitou roli mohou podobné projekty hrát na půdě akademické obce. Zánik časopisu v roce 2009 lze vnímat i jako pozitivní aspekt, protože díky tomu zůstává jedinečným literárním svědectvím studentů v jeho originální formě. V pozdějších letech už by tento charakter nebylo pravděpodobně možné zachovat, což by mohlo vést ke ztrátě jeho původního kouzla.

⁸⁹ Tamtéž s. 60.

⁹⁰ Tamtéž s. 60.

5. OBSAHOVÁ SKLADBA ČASOPISU *VISELEC*

Než se budu v práci věnovat konkrétním literárním počínům v časopisu, považuji za nutné zmínit jeho obecnou skladbu. Na *Viselci* nelze najít mnoho pravidelných prvků, co ale jeho autoři dodrželi přesně v každém jednotlivém vydání, byl jeho rozsah stran. Všech 22 vydání obsahuje přesně 32 stran, od úvodní strany až po závěrečnou tiráž. Každé vydání (až na poslední vydání s číslem 22 z roku 2009, kterému věnuji samostatnou kapitolu) se vyznačuje identickou úvodní stranou, která obsahuje popis již zmíněné dvanácté karty tarotové řady zvané velká arkána, a dále je zde charakteristika symboliky samotného viselce a definice slova *Viselec*. Závěrečná strana vždy obsahuje úřední údaje o časopisu, jako celý název, redakční radu, autory grafické úpravy, adresu redakce, telefonní kontakt, ISSN číslo a informace o tom, kdy přesně bylo dané vydání dáno do tisku. Hlavní obsahová část časopisu je již v každém vydání kompletně odlišná.

Jak bylo naznačeno již v přechozích kapitolách, časopis *Viselec* se vyznačoval výhradně literární tvorbou, ale i publicistickými útvary. Z podtitulu názvu *časopis o sdílení* vyplývá, že autorům šlo primárně o to, sdílet svou tvorbu. Spoluzakladatelka Nella Mlsová popsala koncepci časopisu následovně: „Koncepce časopisu je utvářena charakterem příspěvků. Lze říci, že z něho i vyplývá. *Viselec* nemá stálé rubriky. Najdeme v něm původní práce prozaické a básnické i texty inklinující k odbornému pojednání a publicistické útvary. Kromě domácích autorů tvoří okruh viselců i tvůrci zvenčí. Patří mezi ně dnes už renomovaní spisovatelé jako Jaroslav Durych, Daniela Fischerová nebo vědci (Jiří Grygar). *Viselec* také například poskytl prostor úspěšným účastníkům literární soutěže Šrámkova Sobotka, je otevřen handicapovaným autorům (kupříkladu neslyšícím). Všechny texty jsou chápány jako příspěvky ke sdílenému bytí.“⁹¹ V poslední fázi časopisu se nově příchozí členové redakce rozhodli pro změnu a byla tak snaha časopis na rubriky rozdělit, s čímž ale vedení časopisu nechtělo souhlasit. Podle slov Nelly Mlsové měl časopis v té době již zcela odlišný charakter, se kterým nebylo snadné se ztotožnit.⁹²

Výše je zmíněna diverzita časopisu, způsobená velkým množstvím příspěvateľů. Těžko se tak hledá nějaká vzájemná podobnost, nicméně minimálně jednu zde uvedu. Ilona Havlíčková v rozhovoru vícekrát zmínila inspiraci v literární tvorbě z 19. století: „Bavilo nás 19. století, což je z různých příspěvků možná znát, odkazy na gotický román a podobně. Já jsem

⁹¹ MLISOVÁ, Nella, 2007. *Viselecké sdílení*. *Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás*. 16.3.2007, roč. 17, č. 1, s. 2.

⁹² Příloha č. 2 – Rozhovor s Nellou Mlsovou s. 59.

pak i psala diplomovou práci na Ladislava Klímu a Edgara Alana Poa, takže to byl můj svět. My jsme tím byli hodně v těch devadesátkách ovlivnění. Měli jsme hodně rádi Arbese, a právě Poa, Wilda a takovéto autory.“⁹³ Tuto teorii potvrdila i Nella Mlsová, která studenty 90. let porovnávala se studenty současnými: „Teď s odstupem času mohu říct, jak je vidět že generace těch studentů devadesátých let se zaměřovala na ty dekadentní styly a tu procítěnou literární tvorbu, kdežto u současných studentů už to tak viditelné a časté není, takže rozhodně tam poměrně velký posun ve vnímání je.“⁹⁴ Tvůrci časopisu *Viselec* tak čerpali inspiraci z děl romantických autorů, májovců i představitelů dekadence a symbolismu, a to jak z domácích, tak ze světové literatury.

5.1. ŽÁNROVÉ ROZVRSTVENÍ ČASOPISU

Analytické uchopení takto koncipovaného periodika představuje značně náročný úkol. V rámci své práce jsem se proto rozhodla vytvořit vlastní systém rubrik, které strukturuji do jednotlivých podkapitol a jimž se věnuji samostatně. Klíčovým principem této klasifikace je rozdělení textů podle nejčastěji zastoupených literárních a žurnalistických druhů a žánrů v časopise. Dovolím si zde vložit stručné vysvětlení dělení literárních a žurnalistických druhů a žánrů, které bude pro následující kapitoly potřebné.

Literatura se podle standardního rozdělení dělí na literární druhy, tedy skupiny uměleckých děl, která sdílejí určité tematické, stylistické a kompoziční rysy. Tradičně se rozlišují tři základní druhy: lyrika, epika a drama. Modernější klasifikace však bere v úvahu jazykový projev a dělí literaturu na poezii, prózu a drama. Každý literární druh se dále rozčleňuje na žánry, žánrové varianty a žánrové formy. Literární druhy se od sebe liší také z hlediska jejich funkce. Z tohoto pohledu se lyrické a epické texty řadí do jedné skupiny, zatímco dramatické texty tvoří samostatnou kategorii. Lyrická a epická díla představují finální, dokončené produkty, zatímco dramatické texty, jako jsou divadelní hry, literární scénáře, televizní a rozhlasové hry či libreta, slouží pouze jako výchozí materiál. Na rozdíl od lyriky a epiky je totiž drama závislé na finální realizaci, kterou mu vtisknou režisér a herci.⁹⁵

Lyrika patří mezi tři základní literární druhy a jejím hlavním rysem je absence děje, což ji odlišuje od epiky i dramatu. Motivy v lyrických textech jsou řazeny vedle sebe bez vytváření dějového napětí. Autor skrze lyriku vyjadřuje svůj vztah ke světu, přičemž jednotlivé motivy

⁹³ Příloha č. 1 – Rozhovor s Ilonou Havlíčkovou s. 56.

⁹⁴ Příloha č. 2 – Rozhovor s Nellou Mlsovou s. 59.

⁹⁵ VŠETIČKA, František. Literární druhy. In: PAVERA, Libor a František VŠETIČKA. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 204.

propojuje bez kauzální návaznosti. Typickou formou lyrického projevu je verš, avšak existují také žánry na pomezí, například lyrická próza. Vzhledem k tomu, že lyrika není dějová, neobsahuje postavy. Jediným mluvčím v textu je lyrický subjekt, někdy označovaný jako lyrický hrdina, který funguje jako autorův fiktivní zástupce. Charakteristickým rysem lyriky je také výrazná aktualizace jazyka a jeho specifická organizace – například členění do strof, rytmus, rým a různé stylistické figury. Lyrika hojně využívá obrazné prostředky a emocionálně nabitě výrazy, čímž dodává textu dynamiku a lehkost.⁹⁶

Epika zahrnuje vyprávěcí literaturu, která může být psána jak ve verších, tak v próze. Jejím klíčovým rysem je dějovost, tedy vyprávění příběhu nebo událostí zasazených do časových, prostorových a příčinných souvislostí. Dějové prvky jsou obvykle uspořádány lineárně, a pokud tomu tak není, jedná se o odchylku od normy, která se stává charakteristickým znakem daného textu nebo žánru. Z jazykového hlediska je epika typická monologickou formou a převážným užitím 3. osoby minulého času. Vyprávění je zprostředkováno vypravěčem, který nejen předává děj, ale také utváří celkovou narativní koncepci. Epické žánry se dělí na tři základní skupiny: velkou, střední a drobnou epiku. Mezi rozsáhlejší epické formy patří především hrdinský epos a román. Střední epika zahrnuje například novelu, povídku a romaneto. Drobné epické žánry pak tvoří krátké literární útvary, jako jsou anekdota, bajka, parabola, legenda či pohádka.⁹⁷

Drama je založeno na promluvách a jednání postav, doplněných scénickými a režijními poznámkami, které napomáhají pochopení dramatické akce. Autor dramatického díla při tvorbě textu zohledňuje nejen jazykový projev postav, ale také scénické možnosti a paralingvistické prostředky, jako jsou intonace, gesta či mimika. Jako nejkompexnější literární druh využívá drama různé umělecké prostředky, přesto jeho primárním vyjadřovacím nástrojem zůstává jazyk a jeho struktura. Základem dramatické tvorby je akce, která vzniká prostřednictvím dialogů mezi postavami. Drama je také pevně spjato s dějovou strukturou, která podléhá specifickým zákonitostem výstavby textu.⁹⁸

Časopis *Viselec* obsahuje také řadu textů spadajících do publicistických žánrů, které jsou úzce spojeny s novinovým zpravodajstvím. Některé z těchto žánrů byly postupně přizpůsobeny

⁹⁶ PAVERA, Libor. Lyrika. In: PAVERA, Libor a František VŠETIČKA. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 216.

⁹⁷ PAVERA, Libor. Epika. In: PAVERA, Libor a František VŠETIČKA. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 98–99.

⁹⁸ PAVERA, Libor. Drama. In: PAVERA, Libor a František VŠETIČKA. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 84.

potřebám novin a dalších médií, zatímco jiné vznikly nově, zejména v souvislosti s rozvojem zpravodajského filmu, rozhlasu a televize. Žurnalistické žánry se dělí na dvě hlavní skupiny: zpravodajské a publicistické. Mezi klíčové zpravodajské žánry patří lokálka, referát, zpráva a zpravodajské interview. Do publicistických žánrů se řadí například poznámka, glosa, fejeton, esej nebo sloupek.⁹⁹

5.2. POEZIE

Poezie jako literární druh se vyznačuje volnou jazykovou imaginací a vázanou řečí ve formě verše. Základy české moderní poezie položil romantik K. H. Máchá. Ve druhé polovině 19. století ji významně ovlivnila tři literární uskupení spojená s almanachem *Máj*, sborníkem *Ruch* a časopisem *Lumír*. Mezi nejvýznamnější básníky této éry patřili J. Neruda, J. Hálek a J. Vrchlický, kteří byli považováni za reprezentanty národní i dobové identity.¹⁰⁰ V souvislosti s časopisem *Viselec* je důležité zmínit také přelom 19. a 20. století, kdy se poezie posunula od individualismu směrem k symbolismu, dekadenci a dalším uměleckým směrům. Toto období představovalo zásadní změnu v české poezii, vyznačující se otevřeností vůči novým myšlenkám, což se projevilo i uplatněním volného verše.¹⁰¹ Poezie má v časopise *Viselec* pravděpodobně nejširší zastoupení, je zde přítomná poezie autorská v českém, ale i například polském jazyce.

5.2.1. Překladová poezie

Nachází se zde i velké množství překladů světové poezie z pera studentů, kteří do časopisu přispívali. Jednalo se například o básně J. A. Rimbauda, Jana Twardowského, Sabine Sicaud, Jeana de Bosschéra či Paula Verlaina. Právě na překladu básní J. A. Rimbauda budu demonstrovat jednu z hlavních myšlenek jak tvůrců časopisu, tak spisovatelů 19. století primárně ze skupiny tzv. prokletých básníků¹⁰². Tvůrci časopisu chtěli podle slov Ilony Havlíčkové „rozvířit vlny na fakultě“¹⁰³, dekadentní básníci měli v 19. století podo. Asi nejúplnější překlad Rimbaudova díla, který pořídil Vítězslav Nezval, odhaluje Rimbauda jako básníka nenávidějícího ženy, kněze, úředníky, zhnuseného vším a všemi, milujícího krásu, kterou nenalézá, a milujícího blouznění, jež ho unáší do snové krajiny silných a jedinečných

⁹⁹ PAVERA, Libor. Žurnalistické žánry. In: PAVERA, Libor a František VŠETIČKA. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 381.

¹⁰⁰ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. s. 463, 467.

¹⁰¹ Tamtéž s. 467.

¹⁰² Prokletí básníci je označení francouzských básníků poslední třetiny 19. století, poprvé užitá Paulem Verlainem ve stejnojmenné eseji roku 1883. Tito tvůrci propadli dekadentnímu stylu života, spojeného s neúctou k většinové společnosti. Hlavním znakem tohoto stylu poezie bylo hledat krásu v ošklivosti, psát i o dosud tabuizovaných tématech.

¹⁰³ Příloha č. 1 – Rozhovor s Ilonou Havlíčkovou s. 55.

zážitků.¹⁰⁴ Jeden z tvůrců časopisu Jaroslav Krejčík se rozhodl po vzoru V. Nezvala přeložit do časopisu básně, které podle jeho slov byly pro V. Nezvala na pochybné úrovni a jejich originální texty byly nepříjemně nechutné.¹⁰⁵ V historicky prvním vydání časopisu *Viselec* se nachází sonet *Les Stupra* a perverzní parodie na Verlainovu poezii *Galantní slavnost*.

Staří psi lezli na feny stále stejně,

s žaludem oroseným krví a slizem.

Otcové chlubili se jejich údem,

*na němž řasa z pochvy i ze šourku sémě.*¹⁰⁶

...

Zde můžeme vidět ukázkou překladu zmíněné básně, na první pohled čtenáře zaujme svou syrovostí a bezprostředním popisem sexuality, který působí až šokujícím dojmem. Autor se nevyhýbá explicitním výrazům a biologickým detailům, čímž narušuje běžná tabu a nutí čtenáře konfrontovat se s přímou realitou. Už první verš „Staří psi lezli na feny stále stejně“ naznačuje cykličnost a neměnnost určitého chování. Přirovnání k psům zde může symbolizovat surovou, instinktivní stránku sexuality, která je oproštěná od emocí. Zdánlivá banalita tohoto popisu sexuálního aktu ale ve spojení s naturalistickými detaily působí znepokojivě a nutí k zamyšlení, zda se jedná pouze o popis zvířecího chování či jestli je za tím i hlubší smysl. Další verše přidávají nový rozměr, když do obrazu vstupují otcové, kteří „chlubili se jejich údem“. Chlubit se vlastním „údem“ zde působí absurdně a groteskně, jako by sexualita nebyla soukromým aktem, ale jakýmsi rituálem, který je předmětem veřejného uznání. Celý akt tak přesahuje ze zvířecího až na lidský, což působí znepokojujícím dojmem. Ať už si čtenář časopisu vyloží tuto báseň jakýmkoliv způsobem, je téměř jasné, že ho to nenechá lhostejným a vzbudí v něm nějaké emoce. Od tvůrců časopisu bylo velmi odvážné umístit tento druh tvorby prakticky na začátek prvního vydání časopisu. Každopádně lze říci, že již po přečtení těchto pár stran si čtenář mohl na dané periodikum utvořit názor toho, že autorům jde bezpochyby opravdu o to, takzvaně „rozvířit vlny“ tak, jako o to šlo v 19. století například prokletým básníkům.

¹⁰⁴ *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1997(1), s. 6.

¹⁰⁵ Tamtéž s. 6.

¹⁰⁶ KREJČÍ, Jaroslav. *Les Stupra. Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1997(1), s. 7.

Oproti tomu zde máme překlad poezie Jana Twardowského, o který se postarala Anna Zura. Z 19. století ve Francii se čtenář dostane do Polska ve 20. století, kde lze oproti dekadenci pozorovat odlišný styl poezie. Jako příklad zde uvádím ódu s názvem *Óda na zoufalství*.

Ó bídné zoufalství

nestvůro poctivosti

všem tady překážíš

a tak ti moralisté nastavují nohu

asketa se tě snaží odkopnout

svatoušci před tebou prchají jako před čertem

a lékaři ti cpou jakýkoliv sajrajt abys chcíplo

pro všechny jsi vinno

jenže bez tebe

bych byl klidný jak prase v žitě

a jako tele bych otevíral hubu

byl bych až nelidský

jak l 'art pour l 'art děsivý

k smrti nedozrálý

osamoceny¹⁰⁷

Každopádně i přesto, že se jedná o ódu, která by zpravidla měla oslavovat vznešené hodnoty, zde tomu tak není a báseň se opět drží ponurého stylu časopisu tím, že oslavuje zoufalství, což lze opět označit za negativní přístup. Jazyk básně je syrový a místy až vulgární, výrazy jako „sajrajt“ nebo „chcíplo“ činí text opět provokativním. Lyrický subjekt kritizuje společnost, která se zoufalství snaží zbavit, moralisté mu „nastavují nohu“. Nicméně hlavním poselstvím básně je však pravý opak, bez zoufalství by člověk upadl do bezduché spokojenosti, která by byla až moc klidná. Báseň tak paradoxně oslavuje to, co většina lidí odmítá, a ukazuje, že bolest a vnitřní boj mohou být zdrojem pravdivého prožitku. Nehledě tak na autora či dobu, ze které inspirace pochází, poezie v časopisu *Viselec* se stále nese v ponurém, tajemném, velmi

¹⁰⁷ ZURA, Anna. Óda na zoufalství. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(4), s. 17.

reálném, byť trochu pobuřujícím duchu. Z dalších překladových básní, které nesou stejné motivy smrti, smutku či zoufalství bych jmenovala *Spleen*¹⁰⁸ od Paula Verlaina, jehož překlad vytvořila Daniela Fišerová a báseň *Mluvíte?*¹⁰⁹ od Sabine Sicaud, kterou přeložil Jaroslav Krejčí.

5.2.2. Autorská poezie

Větší obsahový podíl v jednotlivých vydáních měla poezie autorská, od přispěvatelů časopisu. Hlavní lyrické motivy však zůstávají stejné. I jazykově se jednotlivá díla příliš neliší, společným znakem je hovorový jazyk, přímý, zachycující nezkreslenou realitu. Zde si jako první příklad uvedeme báseň *Moc pro noc bych si*¹¹⁰ od Petra Schejbal.

Moc pro noc bych si

moc přál, a Tebe

a sebe s květinou

a náhlého nočního motýla oblečeného

do zelenofialové barvy

jeho prašných křídel,

a Ty, kdo máš

krví na svých zádech

napsáno smrt

mě obejmí a pak

táhni dál, u každého

se zastavíš jen jednou

a ke mně se zítra

zase vrátíš.

Jen pověz,

¹⁰⁸ FISHEROVÁ, Daniela. Spleen. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2002(17), s. 29.

¹⁰⁹ KREJČÍ, Jaroslav. Mluvíte? *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(4), s. 25.

¹¹⁰ SCHEJBAL, Petr. Moc pro noc bych si. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(14), s. 6.

*kde jsou hranice šílenství*¹¹¹

Tato báseň by se dala primárně nazvat melancholickou, čtenář zde může vidět kombinaci jemné lyriky s existenciální úzkostí, neboť lyrický subjekt v básni promlouvá ke smrti a přeje si, ať jej navštíví, čímž se autor dostává opět do *Viselecky* typické atmosféry smutku a smíření se se smrtí. Báseň je psána volným veršem, který, jak už víme z přechozích kapitol, je typický pro konec 19. století. Zajímavé je spojení „moc pro noc bych si moc přál“, autor by tím mohl odkazovat na touhu po klidu, možná ve smyslu spánku či smrti, ke které pak autor i přímo promlouvá. Smrt zde tedy můžeme opět označit za hlavní motiv básně, je zde také cykličnost v případě verše „u každého se zastavíš jen jednou a ke mně se zítra zase vrátíš“, což mohl čtenář pozorovat také u výše zmíněné básně *Les Stupra*. Otázka hranic šílenství na závěr pak otevírá prostor pro hlubší úvahu nad lidskou existencí a tím, zdali zde není smrt brána jako metafora něčeho jiného. Jako druhou ukázkou si zde neodpustím vložit báseň *Vánoční zkřev* od Roberta Janče, která celou tezi o básních v časopise *Viselec* skvěle podtrhuje.

Až popraskají všechny struny nervů

rozeřve se naplno bolest

matka porodí syna

v krvi a křeči

Zatmění slunce

Prach

Chcípneš, Zemřeš, DIE!

Až bude viset s vyčítavým

pohledem šilence s mokvající ránou

v srdci

my všichni se budeme

milovat v jeden den v roce

*zabijet budeme jenom v těch ostatních*¹¹²

¹¹¹ Tamtéž s. 6.

¹¹² JANČ, Robert. Vánoční zkřev. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(6), s. 18.

Opakovaně zde čtenář vidí nesmírně syrový a brutální pohled na lidskou existenci, bolest a především smrt. Úderný, expresivní a místy až agresivní jazyk celou situaci perfektně dokresluje. Zrození nového života je zde popsáno jako brutální akt „matka porodí syna v krvi a křeči“. V závěru básně se láska stává výjimkou a násilí se stalo každodenní normou, což ve čtenáři zanechává ponurý dojem.

Všechny tyto básně propojuje temná atmosféra, motiv smrti či zoufalství a všudypřítomné násilí. Rozdíl by mohl čtenář najít v přístupu, nějací autoři se snaží se smrtí vyrovnat, kdežto někteří berou situaci surově tak, jak je dána. Z dalších básní zmíním například *Soumrak*¹¹³ od Jana Kaizra, *Obava*¹¹⁴ od Kamily Záplatové, *Úpí dům – dům lačných úst*¹¹⁵ od Milana Šťastného, *Večerní nálada*¹¹⁶, *Slzy*¹¹⁷, *Po horkém dni*¹¹⁸ a *Dopisy*¹¹⁹ od Filipa Worma, *Jarní, Viděti anděla, Podzim*¹²⁰ od Evy Kulhánové, *Noc, Les, Erben*¹²¹ od Jana Kaizra, *Kolečko s vínem*¹²² od Jana Paťavy či *Seš bože*¹²³ od Radima Šípa.

5.2.3. Haiku, kaligram a cizojazyčná poezie

Mimo standardních lyrických žánrů se v daných vydáních časopisu vyskytuje lyrický útvar haiku. Haiku je lyrický útvar, většinou s přírodní tematikou, který je tvořen zvukomalebným trojveršem s počty slabik 5–7–5, jde o nejznámější formu japonské poezie.¹²⁴ Považuji za důležité jej v této práci alespoň okrajově zmínit, neboť představují trochu jiné znázornění temna či smrti, o kterém standardní poezie *Viselec* primárně pojednává. Autor Petr V. Blažek napsal do vydání číslo 14/2000 celkem tři haiku s názvy *V pravé poledne*, *Tlumené světlo* a *Temná noc*.

¹¹³ KAIZR, Jan. *Soumrak*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(8), s. 10.

¹¹⁴ ZÁPLATOVÁ, Kamila. *Obava*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(9), s. 17.

¹¹⁵ ŠŤASTNÝ, Milan. *Úpí dům – dům lačných úst*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2001(15), s. 22.

¹¹⁶ WORM, Filip. *Večerní nálada*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2001(16), s. 2.

¹¹⁷ Tamtéž s. 3.

¹¹⁸ Tamtéž s. 3.

¹¹⁹ Tamtéž s. 3.

¹²⁰ KULHÁNKOVÁ, Eva. *Jarní, Viděti anděla, Podzim*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2005(20), s. 11–12.

¹²¹ KAIZR, Jan. *Noc, Les, Erben*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1997(1), s. 15.

¹²² PAŤAVA, Jan. *Kolečko s vínem*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(9), s. 10.

¹²³ ŠÍP, Radim. *Seš bože*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(11), s. 28.

¹²⁴ *Dictionary* [online]. 1995 [cit. 2025-03-27]. Dostupné z: <https://www.dictionary.com/browse/haiku>.

V pravé poledne

Prostírám pro dva

bílý ubrus položen

Přes okraj stolu¹²⁵

Tlumené světlo

pouze lidský stín

podoben černé věži

na zemi lež¹²⁶

Temná noc

kdopak hrst zubů

zubaté z úst vyrazil

na oblohu dal¹²⁷

Autor zvládl vykreslit ponurou tematiku *Viseleckých* básní v pouhých třech řádcích. Z básní je cítit melancholie a osamělost, v první básni sice postava prostírá pro dva, ale to nemusí znamenat, že se tam dvě postavy opravdu nacházejí, neboť kdyby tam lyrický subjekt s někým byl, nebyla by nutnost zmiňovat prostírání pro dvě osoby. Ve druhé básni člověk zmizel ze světa a zbyl po něm jen lidský stín. Třetí báseň má temnotu již v názvu, která je následně doplněna o zmínku „zubaté“ z čehož je zřejmá přítomnost smrti. Zároveň tady ale vyražené zuby představují motiv hvězd na obloze, což by si mohl čtenář vyložit jako informaci, že smrt je každou noc kolem nás. Haiku zde čtenáři nabízí jednoduchý obraz, pod kterým ale lze najít hlubší filozofické úvahy, které dokreslují téma časopisu.

¹²⁵BLAŽEK, Petr V. V pravé poledne. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(14), s. 10.

¹²⁶BLAŽEK, Petr V. Tlumené světlo. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(14), s. 11.

¹²⁷BLAŽEK, Petr V. Temná noc. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(14), s. 11.

Za nezbytnou zmínku považuji i kaligram od autorky Jarmily Šmídové v čísle vydání 6/98 s názvem $Y=X^2$ ¹²⁸. Kaligram je báseň ve volných verších, kde jsou jednotlivé řádky poskládány tak, že vytvářejí dvojrozměrné objekty, jako je srdce, koruna a mnoho dalšího.¹²⁹ Autorka kaligram vykreslila ve tvaru písmene X a pojednává v něm o jakési postavě muže pana M., který si kreslí a všichni se mu za to smějí. Pan R. se ho zeptá, proč je tak zvláštní, načež mu pan M. odpoví „mi mi mi“. Autorka v tu chvíli přichází se zajímavou pointou, že na tuto otázku by se pan R. mohl zeptat vlastně kohokoliv a nebylo by to od věci. Báseň by se tak dala vyložit jako poselství čtenářům, ze kterého si mají vzít ponaučení, že být odlišný a zvláštní nemusí znamenat nic špatného, neboť všichni jsou svým způsobem zvláštní. Báseň, byť jiným ale přesto úderným stylem zapadá do stylu *Viselec*, kterému vládnu existence odlišující se od většinové společnosti.

Jako poslední z kategorie poezie zmíním, že ve vydáních číslo 4/1998 a 12/2000 se nachází cizojazyčná poezie, konkrétně psaná v polském jazyce. Ve vydání z roku 1998 byly umístěny dvě básně od v tehdejšího studenta pedagogiky v Polsku jménem Stanislaw Dorman, s názvy *Hiszpanski karawan*¹³⁰ a *Do tlumu*¹³¹. Do vydání z roku 2000 přispěl též tehdejší polský student Zygmunt Krasun. Pro časopis *Viselec* napsal celkem 4 básně s názvy *Zycia szlak*¹³², *Zagubienie*¹³³, *Okalaczenie*¹³⁴ a *Aktor*¹³⁵. Básně z důvodu jazykové bariéry interpretovat v této práci nebudu, nicméně jejich přítomnost považuji za zajímavý přínos ve vydávání časopisu s ohledem na mnohostrannost obsahu.

Poezii v časopisu *Viselec* lze shrnout do jedné hlavní linie, kterou je syrová a provokativní reflexe života, smrti a lidské existence. Překladová poezie čerpá inspiraci z prokletých básníků i moderních autorů, přičemž zdůrazňuje dekadenci a naturalismus. Autorská poezie se nese v podobném duchu, vyznačuje se hovorovým jazykem, realistickým

¹²⁸ ŠMÍDOVÁ, Jarmila. $Y = X^2$. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(6), s. 15.

¹²⁹ NÜNNING, Ansgar, Jiří TRÁVNÍČEK a Jiří HOLÝ, ed. *Lexikon teorie literatury a kultury: koncepce – osobnosti – základní pojmy*. Přeložil Aleš URVÁLEK, přeložil Zuzana ADAMOVÁ. Brno: Host, 2006. s. 370.

¹³⁰ DORMAN, Stanislaw. *Hiszpanski karawan*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(4), s. 11.

¹³¹ DORMAN, Stanislaw. *Do tlumu*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(4), s. 11–12.

¹³² KRASUN, Zygmunt. *Zycia szlak*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(12), s. 2.

¹³³ KRASUN, Zygmunt. *Zagubienie*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(12), s. 2.

¹³⁴ KRASUN, Zygmunt. *Okalaczenie*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(12), s. 3.

¹³⁵ KRASUN, Zygmunt. *Aktor*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(12), s. 3.

vyjadřováním a často expresivním ztvárněním temných témat. Vedle tradiční poezie se v časopise objevují i experimentální formy jako haiku či kaligramy, které odlišně ztvárňují základní motivy. Celkově *Viselec* využívá poezii jako prostředek k narušení konvencí, vyvolání emocí a intelektuální provokace, podobně jako tomu bylo v literatuře 19. a 20. století.

5.3. PRÓZA

Próza je literární žánr zahrnující neveršované texty, které mají převážně narativní charakter, ale mohou zahrnovat i popisné nebo rozšiřující prvky. Na rozdíl od poezie se vyznačuje nepravidelným rytmem, specifickou strukturou a historickým vývojem, který ji spojuje s věcnou literaturou.¹³⁶ Vývoj moderní prózy úzce souvisí s proměnami jejího dominantního žánru – románu. Ten se formoval v kontrastu k tradičnímu eposu a prozaické romanci, která čerpá z idealizovaného okouzlení. Současná beletrie od počátku přejímá prvky dokumentárních žánrů, jako jsou cestopisy, kroniky či životopisy, a přetváří je pro potřeby fikce. Její podobu zároveň ovlivňují i kratší prozaické útvary, například povídka, stejně jako styly rozšířené v masové publicistice, včetně reportáže či fejetonu.¹³⁷ V souvislosti s tvorbou časopisu *Viselec* je důležité zmínit také preromantické a romantické podněty, které ovlivnily nejen historickou prózu, ale také lyrizovanou básnickou prózu a autorskou pohádku, určenou jak dětem, tak dospělým. V 19. století se v próze objevily nové žánry, například vědeckofantastická, detektivní a humoristická próza. Toto období se obecně vyznačuje snahou o realistické zobrazení světa, důrazem na ověřitelnost děje, typizaci postav a rozsáhlé popisy, které se často prolínají s vyprávěním.¹³⁸ Ke konci století se moderní literatura začala odklánět od realistického popisu každodenního života prezentovaného nestranným vypravěčem, který byl považován za zastaralý. Namísto toho se zaměřovala na vyjádření nekonvenčních životních postojů, což vedlo k experimentům s prozaickou strukturou. Z realistické tradice vybočuje lyrizovaná próza, inspirovaná impresionismem, secesí a dekadentním symbolismem. Významným žánrem nefabulované krásné prózy se díky F. X. Šaldovi a O. Březinovi stala esej, která se vyznačovala myšlenkovou i jazykovou inovativností.¹³⁹ I v prozaické tvorbě se autoři časopisu *Viselec* drželi již mnohokrát zmíněné tematiky temna, smrti a celkově odkazů na tvorbu z 19. století.

Mezi standardními žánry se v časopisu nachází texty, které nemají přesně dané zařazení, nebo jsou napsány cizím jazykem. Například ve vydání číslo 15/2001 se nachází ruský text

¹³⁶ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. s. 526.

¹³⁷ Tamtéž s. 528–529.

¹³⁸ Tamtéž s. 529.

¹³⁹ Tamtéž s. 532.

v rozsahu pěti stran od autora Jana Zítky¹⁴⁰, čímž by se mohl označit za povídku, o čem ale pojednává mi není známo z důvodu jazykové bariéry. Ve vydání číslo 12/2000 se nachází text s názvem *Tradice duchovní moci*¹⁴¹ od autora Miloše Vítka, který odborně pojednává o práci s náboženstvím a vzdělává čtenáře v oblasti duchovna. Do obsahové skladby *Viselec* se dostaly i dvě práce napsané při studiu středních škol, konkrétně maturitní písemná práce z českého jazyka s názvem *Hodnoty v životě člověka*¹⁴² od Lukáše Tílera a práce na téma „úvaha o reakci na případné příkoří“ s názvem *Bojovat nebo prchnout*¹⁴³ od Jiřího Jaroše. Za zmínku také stojí školní bajka s názvem, *Co je to láska?*¹⁴⁴, která je výsledkem práce polských studentů českého jazyka po necelém prvním roce studia. V následujících kapitolách se budu nejčastějším literárním žánrům věnovat jednotlivě.

5.3.1. Povídka

Jeden z nejčastějších literárních žánrů zastoupený v obsahové skladbě časopisu byla povídka. Jedná se jedná o kratší prózu, která se zaměřuje na jednu dějovou linii a má omezený záběr životní reality, neboť není obsahově tak podrobná.¹⁴⁵ Autoři se v povídkách jednotlivých vydání časopisu věnovali mnoha různým tématům. Nejdříve zde uvedu text s názvem *Pavel a Pavla U Natha* od Radima Šípa, kde čtenáře zaskočí hned první věta, která sděluje že: „Pro správné pochopení celé věci bych musel napsat celou knihu, ale na to není čas.“¹⁴⁶ Tím může autor předem ve čtenáři vyvolat pobouřené emoce a otázku, proč byl takový text vůbec napsán. Na druhou stranu ale může ve čtenáři probudit zvědavost a nutnost dočíst příběh do konce. V příběhu se čtenář prostřednictvím dialogů, které jsou nabitě úderným hovorovým jazykem dozvídá útržky z konverzace o Bohu, meditaci, zázraku zrození, vesmíru a přeměny vody ve víno, kde spolu konverzuji dvě postavy Pavel a Pavla. Z ukázky: „...Cítila jsem, jak mi to v mozku praská – prásk, prásk, prásk, prásk, tisíce malých hvězdiček – a náhle mám v hlavě úplně celý vesmír...“¹⁴⁷ Lze pozorovat, že povídka je napsána v modernistickém až

¹⁴⁰ ZÍTKA, Jan. Современная московская театральная сцена. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2001(15), s. 17–21.

¹⁴¹ VÍTEK, Miloš. Tradice duchovní moci. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(12), s. 4–9.

¹⁴² TILER, Lukáš. Hodnoty v životě člověka. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(6), s. 27–28.

¹⁴³ JAROŠ, Jiří. Bojovat nebo uprchnout. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(10), s. 27.

¹⁴⁴ DANKO, I., M. GÓRECKI, D. KRAJEWSKI, M. ROGOWSKA, M. SIEJA, T. SOKOLOWSKI, I. TROJANOWSKA, J. WOJNAR a S. PASTYŘÍK. Co je to láska? *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*.

Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(10), s. 28–29.

¹⁴⁵ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. s. 515.

¹⁴⁶ ŠÍP, Radim. Pavel a Pavla U Natha. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(6), s. 2.

¹⁴⁷ Tamtéž s. 3.

expresionistickém stylu, což lze pozorovat především na tom, že se příběh odehrává v současné době, postavy se vyjadřují hovorově až vulgárně, jejich uvažování se také vyskytuje na hranici mezi realitou a sněním, což je znak právě modernistické prózy.

Jako další zde uvedu povídku *Jeden den v Třešňové* od Ivana Řeky, ta na rozdíl od přechozího textu více zapadá do temné tematiky. Příběh pojednává o výskytu vlkodlaků v okolí vesnice Třešňová, kam vypravěč jezdí za svým strýcem, který na konci příběhu zemře a vypravěč se tak dozví, že vlkodlaci tu s ním žili odjakživa. Motiv smrti zde hraje klíčovou roli, neboť čtenáře provází celým příběhem: „Okamžitě mě napadlo, že takové tělo by mělo být už dávno po smrti, a jestli není, tak jenom díky něčemu neuchopitelnému našim racionálním myšlením“.¹⁴⁸ Pozoruhodný je na tomto příběhu barvitý jazyk, neboť je plný přirovnání, metafor či personifikací. Věta: „Usrknul z těhotného břicha čaje.“, může na čtenáře působit hravě až poeticky. Na vlkodlacích lze pozorovat autorovu možnou inspiraci gotického románu či z literárních děl 19. století a začátku století 20., kde se postava vlkodlaka v dílech hojně nacházela. Od poloviny 19. století až do konce druhé světové války byl vlkodlak v hororové literatuře zobrazován jako ztělesnění zla, negativních vlastností nebo duševní nestability.¹⁴⁹

Do třetice zde zmíním v kontrastu s předchozími texty povídku *Ve čtyři ráno*¹⁵⁰ od Vladimíra Raszka, která se tematicky nese v poněkud modernějším duchu. Povídka pojednává velmi svižným jazykem o jednom chaotickém ránu na cestě do práce. Vypravěč zde velmi expresivně vyjadřuje své pocity, díky kterým je čtenář přímo zatažen do situace: „Trenýrky. Jo, ty ujdou. Nestahujou, neřezou. Kalhoty. Pásek. Opatrně, ať to není překroucený. Hlt studeného čaje. Fix! Fuj! Fenyklový!“¹⁵¹ Důraz na vnitřní monolog je zajímavým prvkem, který z příběhu dělá lehce groteskní příběh. Hlavního hrdinu příběhu bych označila za člověka, který vede každé ráno vnitřní boj sám se sebou ve smyslu přinutit své tělo vstát z postele, když chce hlava přesný opak. Závěr povídky, vyjádřený slovy „Do práce jsme to stihli“¹⁵², působí až lhostejně. Autor tím možná záměrně naznačuje svou nezaajatost vůči snaze oslovit širší čtenářské publikum, což do určité míry odráží i samotnou podstatu časopisu *Viselec*. V časopisu se dále

¹⁴⁸ ŘEKA, Ivan. *Jeden den v Třešňové. Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(6), s. 6–14.

¹⁴⁹ SLOVÁČKOVÁ, Kateřina. *Postava vlkodlaka a její proměny v kontextu literární historie v období moderny a postmoderny*. Olomouc, 2014. diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta s. 20.

¹⁵⁰ RASZKA, Vladimír. *Ve čtyři ráno. Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2002(17), s. 15–17.

¹⁵¹ Tamtéž s. 16.

¹⁵² Tamtéž s. 17.

nachází povídky *Pravidla fotbalu*¹⁵³ od Františka Šístka, *Ústav mého otce*¹⁵⁴ od Antonína Raška, *Vzpomínka*¹⁵⁵ od Denisy Vostré, *Růže – Čarodějky*¹⁵⁶ od Františka Šístka, *Smrtičky*¹⁵⁷ od Markéty Vagenknechtové, *Doktor historie má rád symfonie*¹⁵⁸ od Petra Pýchy či *U cesty*¹⁵⁹ od Jakuba Divíše. Za podstatný časopisecký příspěvek by se dal označit také menší soubor povídek od autorky Mileny Svobodové s názvem *Jdi za tím, kdo zapíská*. Její text je rozdělen na více částí, které vycházely postupně celkem ve čtyřech jednotlivých vydání časopisu (9/1999¹⁶⁰, 10/1999¹⁶¹, 11/1999¹⁶², 12/2000¹⁶³).

5.3.2. Anekdota

Texty umístěné do časopisu *Viselec* nemusely vždy nutně uvést čtenáře do temných nálad, v několika vydáních se nachází několik vtipných textů, převážně v podobě anekdot. Podle Libora Pavery „jde o drobný, leč produktivní žánr epiky a v současnosti se pod pojmem zpravidla rozumí krátké vyprávění o skutečné nebo vymyšlené události s neočekávaným závěrem, nejčastěji humorným anebo moralizujícím; příznačná je stručnost a směřování k vtipné pointě (vyústění).“¹⁶⁴ Za hlavní autorku *Viseleckých* anekdot se dá považovat Daniela

¹⁵³ ŠÍSTEK, František. Pravidla fotbalu. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(11), s. 2–4.

¹⁵⁴ RAŠEK, Antonín. Ústav mého otce. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(11), s. 23–27.

¹⁵⁵ VOSTRÁ, Denisa. Vzpomínka. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(10), s. 19–20.

¹⁵⁶ ŠÍSTEK, František. Růže – Čarodějky. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(9), s. 4–8.

¹⁵⁷ VAGENKNECHTOVÁ, Markéta. Smrtičky. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(9), s. 21–24.

¹⁵⁸ PÝCHA, Petr. Doktor historie má rád symfonie. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(8), s. 20–26.

¹⁵⁹ DIVÍŠ, Jakub. U cesty. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1997(1), s. 4.

¹⁶⁰ SVOBODOVÁ, Milena. Jdi za tím, kdo zapíská: Na začátku. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(9), s. 14–16.

¹⁶¹ SVOBODOVÁ, Milena. Jdi za tím, kdo zapíská: Mé boty dělají báječné stopy. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(10), s. 22–24.

¹⁶² SVOBODOVÁ, Milena. Jdi za tím, kdo zapíská: Jasmína Jasnozřivá. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(11), s. 11–14.

¹⁶³ SVOBODOVÁ, Milena. Jdi za tím, kdo zapíská: Kousek, kousíček. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(12), s. 11–14.

¹⁶⁴ PAVERA, Libor. Anekdota. In: PAVERA, Libor a František VŠETIČKA. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 24.

Fisherová a její anekdoty s názvy *Žebříček*¹⁶⁵, *O původu člověka*¹⁶⁶, *Mnich a Luna*¹⁶⁷, *Se*¹⁶⁸ a *Boží hlas*¹⁶⁹. Na ukázce anekdoty *Se* budu interpretovat obsah a jazyk anekdot ve vydáních časopisu *Viselec*.

Se

Na školu přišel mladý učitel. Starý kolega se ho zeptal:

„Co tu budete dělat?“

„Učit,“ řekl samozřejmě učitel.

„A co budou dělat vaši žáci?“

„Učit se!“ odpověděl on trochu překvapeně, že dostává tak triviální otázku.

Na začátku dalšího školního roku se rozhovor opakoval. „Co budete dělat letos?“

„Učit učit se!“ vyhrkl horlivě mladý kantor. „Je to hrozné, ale já jsem zjistil, že mí žáci nemají žádné studijní návyky! Nebaví je látka, chybí jim píle a vůbec neumějí dávat pozor. Nejdřív je musím naučit, jak se vlastně učit, a teprv pak bude mít moje práce výsledky.“

Po roce se oba sešli znovu.

„A co máte v plánu tento rok?“

„Učit se učit“, vzdychl mladý muž. „Učit je těžší, než jsem si kdy myslel. Neumím zaujmout své žáky, ani v nich vzbudit radost z poznávání. Sám se toho musím mnoho učit.“

„Vítám vás mezi učiteli,“ řekl kolega.¹⁷⁰

Tato anekdota čtenáře nejen pobaví vtipem, ale zároveň mu nabízí hlubší reflexi a postupnou změnu perspektivy. Jazyk je minimalistický, byť úderný. Z anekdot Daniely Fischerové lze cítit jistá profesionalita vyjadřování, text svou podobou přesně zapadá do definice daného literárního žánru a celá pointa příběhu je velmi dobře podaná. Čtenář se tak při čtení pobaví, ale i zamyslí. Na tomto příkladu lze ukázat, že do časopisu nepřispívali pouze

¹⁶⁵ FISCHEROVÁ, Daniela. *Žebříček*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(7), s. 27.

¹⁶⁶ FISCHEROVÁ, Daniela. *O původu člověka*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(7), s. 27–28.

¹⁶⁷ FISCHEROVÁ, Daniela. *Mnich a Luna*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(7), s. 28.

¹⁶⁸ FISCHEROVÁ, Daniela. *Se*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(7), s. 28–29.

¹⁶⁹ FISCHEROVÁ, Daniela. *Boží hlas*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(7), s. 29.

¹⁷⁰ Tamtéž s. 28–29.

studenti, ale také pedagogové, či autoři mimo školní prostředí. Daniela Fischerová byla například v té době dramatička a spisovatelka žijící v Praze.¹⁷¹

5.3.3. Pohádka

V multižánrovém obsahu jednotlivých vydání časopisu *Viselec* se objevilo i pár pohádek, respektive přesně čtyři. Tato díla by se dala rozdělit na dvě kategorie, na pohádky určené primárně dětským čtenářům a na pohádky moderní, určené spíše čtenářům dospělým. Jde o vyprávění s fantastickými a dobrodružnými prvky, kde se prolíná realita s imaginací. Pohádky často obsahují magické a mytologické motivy a odrážejí různé životní pravdy, názory, sny a touhy.¹⁷² První kategorii, tedy pohádky určené dětem, zpracoval Pavel Kučera, tehdejší student učitelství pro 1. stupeň, který byl neslyšící. Příběhy vytvořené neslyšícími autory mohou pro běžné čtenáře nabízet specifickou perspektivu, například by se v příbězích dal očekávat větší důraz na vizuální prvky a neverbální komunikaci, což zde mohou čtenáři vnímat. Pro časopis *Viselec* napsal dvě pohádky s názvy *Pohádka o neuklizeném oblečení*¹⁷³ pro vydání číslo 17/2002 a *Myší pohádku*¹⁷⁴ pro vydání číslo 18/2002. Oba texty jsou poměrně krátké, ale obsahují typické znaky pro pohádku, jako jsou mluvící neživé předměty či mluvící zvířata, a jsou zakončeny typickým šťastným závěrem. Zvolený jazyk je prostý, hovorový, psán v krátkých větách tak, aby byl příběh dobře srozumitelný. Autor zde hojně pracuje s přímou řečí a dětský či dospělý čtenář se tak může lehce do pohádky vžít, jak můžeme vidět v následující ukázce.

„Čepice dodala: Co myslíš, že my? Já mám ohnutý kšilt a tady kamarádka vesta má plnou kapsu papírků a ty ji tlačí. Sukně na to: Víím, že Alenka chodí ráda do školy, a tak jsem vymyslela plán, jak Alenku polepšit.“¹⁷⁵

Z ukázky lze vidět přítomnost mluvících předmětů, které vybízejí čtenáře k zamyšlení nad výchovným poselstvím, jako např. nabádat děti k úklidu a pořádku. Z druhé pohádky Pavla

¹⁷¹ Tamtéž s. 30.

¹⁷² PAVERA, Libor. Pohádka. In: PAVERA, Libor a František VŠETIČKA. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 280.

¹⁷³ KUČERA, Pavel. Pohádka o neuklizeném oblečení. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2002(17), s. 14.

¹⁷⁴ KUČERA, Pavel. Myší pohádka. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2002(18), s. 18.

¹⁷⁵ KUČERA, Pavel. Pohádka o neuklizeném oblečení. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2002(17), s. 14.

Kučery si čtenář odnáší pro změnu poselství o tom, jak se přestat bát a vystoupit ze své komfortní zóny prostřednictvím příběhu malé myšky, která našla své štěstí ve velkém městě.¹⁷⁶

Oproti tomu druhá kategorie pohádek se věnuje spíše tématům pro starší čtenáře, obě následující pohádky se jmenují příznačně *Pohádka*, první napsal autor Jan Pařava¹⁷⁷ a druhou autor Hynek Prokop¹⁷⁸ pro číslo časopisu 10/1999. Oba příběhy obsahují typické pohádkové prvky, například prince, princeznu, kouzelné jablko či střet vlka se třemi kůzlátky. Příběh Jana Pařavy je napsaný velmi stroze a pojednává o tom, jak princ, matka a Maruška sháněli kouzelná jablka, která je udělají krásnými. Závěrem se čtenář letmo dozví, že už jsou všechny postavy krásné a nastává konec pohádky. V kontrastu s předchozími dvěma příběhy zde lze už více pozorovat tematiku „typického“ tvůrce časopisu *Viselec*, cíleným použitím úderného jazyka a zapůsobit tak na emoce čtenáře. O to se ještě více snaží příběh Hynka Prokopa, který svým velmi originálním stylem vypráví o páru, za použití známých hlášek z pohádek v jiném kontextu, místy až sexuálním.

„Byli jsme spolu už přes pět let, a více než dva roky manželé, stále po mě každý den toužil, líbila jsem se mu, říkal, že jsem krásná ženská, myslel to vážně, cítila jsem to z jeho pohledů, na posteli se ke mně přitulil a tiše šeptal: Budulínku, dej mi hrašku, povozím tě na ocásku, ...“¹⁷⁹

Na ukázce lze vidět práci autora s kombinací intimního a pohádkového motivu, což vytváří zajímavý kontrast. Použití známé dětské básničky v tomto kontextu může na čtenáře působit hravě, ale zároveň i znepokojivě, čímž se autor opět řadí do pobuřující tvorby, jenž mají tvůrci časopisu *Viselec* v oblibě.

5.4. PUBLICISTICKÁ PRÓZA

Mimo literární žánry časopis *Viselec* disponuje také velkým množstvím žánrů publicistických. Jedná se primárně o žánry, které jsou na rozhraní publicistiky a beletrie. Publicistickým žánrům v časopise jako je například esej, článek, rozhovor či cestopis se budu věnovat v následujících podkapitolách práce.

¹⁷⁶ KUČERA, Pavel. Myší pohádka. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2002(18), s. 18.

¹⁷⁷ PAŘAVA, Jan. Pohádka. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(10), s. 2.

¹⁷⁸ PROKOP, Hynek. Pohádka. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(10), s. 5–9.

¹⁷⁹ Tamtéž s. 7.

Nejprve zde uvedu ojedinělé příklady textů, které se v jednotlivých vydáních vyskytly. Ve vydání číslo 4/1998 se nachází první a zároveň poslední reklamní sdělení, které kdy bylo v časopisu *Viselec* otisknuto. Jednalo se o reklamu spořitelního penzijního fondu, která studentům představovala novou kartu Visa.¹⁸⁰ Proč byla v daném vydání tato reklama uvedena a jestli z toho byl pro autory časopisu nějaký peněžní přínos uvedeno nikde není. Ve vydání číslo 6/1998 se nachází průvodní slovo pro expozici obrazů Tomáše Nováka, konající se v březnu roku 1998 v Hradci Králové, které napsal Jakub Diviš. Původ a záměr toho, proč se autoři časopisu rozhodli tento text otisknout není známé, každopádně pro čtenáře může být úsměvné číst závěr textu, který končí slovem: „Tomíkovi“¹⁸¹, tedy autorovi expozice Tomáši Novákovi. Dále zde uvedu scénář animovaného filmu *Prachsi*¹⁸² od autora Cyrila Podolského, který tvoří velkou část vydání číslo 13/2000. Scénář obsahuje námět, popis krajiny, popis figurky, saní i jakýchsi kamen. Vizually zajímavé jsou zde rozsáhlé ilustrace, které konkrétně znázorňují autorovu představu o vizualizaci daného animovaného filmu. Jako poslední stojí za zmínku pokus o žánr cestopisu z vydání číslo 14/2000, který je napsaný hovorovým, až vulgárně dekadentním jazykem, s prostým názvem *London 1998*¹⁸³, od autora Jiřího Šustáčka. Ten zde detailně popisuje své zážitky se zimního Londýna. Na jedné straně jsou zde zmíněny a popsány jednotlivé památky a veřejně známá místa, které autor textu navštívil, na druhé straně jsou zde i detaily o tom, jak se cítil, popřípadě co měl v tu dobu na sobě za oblečení: „Venku je taková zima a já se zapomenu oblíct. Kdybych si alespoň vzal slipy. No a teďka ještě šlápnu do psího hovna. ... Tyhle hausbóty v Little Venice jsou prostě super – nádhera, romantika (a aktuálně), teplíčko.“¹⁸⁴

Z ukázky lze vidět, že autorův text je velmi neformální, nicméně na čtenáře působí autenticky až trochu komicky. Pro mladé čtenáře může být takovýto styl cestopisu osvěžující, neboť to není jen suchý popis míst, ale přímý osobní zážitek s ironickým nádechem, což skvěle odpovídá tematickému zaměření časopisu *Viselec*.

¹⁸⁰ S KARTAMI DO SVĚTA: NOVINKA: VISA ELECTRON STUDENT. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(4), s. 29–30.

¹⁸¹ DIVIŠ, Jakub. Zapřáhnout do svého vozu záhadné, nevypočitatelné a divoké koně. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(6), s. 25–26. Průvodní slovo pro expozici obrazů Tomáše Nováka. Březen 1998 v Hradci Králové.

¹⁸² PODOLSKÝ, Cyril. Prachsi: scénář animovaného filmu. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(13), s. 11–25.

¹⁸³ ŠUSTÁČEK, Jiří. London 1998. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(8), s. 3–9.

¹⁸⁴ Tamtéž s. 3.

5.4.1. Esej

Esej lze obecně definovat jako pojednání či stať, přičemž v užším smyslu jde o žánr stojící na pomezí publicistiky a beletrie. Využívá širokou škálu uměleckých výrazových prostředků a bývá publikován v časopisech, kulturních přílohách novin nebo knižních sbírkách. Pohybuje se na rozhraní mezi autorským postojem, jazykovým vyjádřením a hodnotovým obsahem.¹⁸⁵ V časopise *Viselec* se tento žánr vyskytuje poměrně často, což čtenářům může potvrdovat, že časopis vzniká vskutku na akademické půdě. Žánr eseje se často pohybuje na hranici s úvahou, což je možné najít ve spoustě publikovaných textů. Velká část esejí pojednává primárně o literárních tématech, jako je rozbor tvorby známých spisovatelů.

Ve vydání číslo 6/1998 je umístěna esej s názvem *Aniž jest co nového pod sluncem aneb Jazyk, řeč a Patrik Ouředník*¹⁸⁶ od autora Petra V. Blažka. Esej pojednává o přepisu přednášky Patrika Ouředníka s názvem *Hledání ztraceného jazyka*, která se zabývá zamyšlením nad postojem k jazyku v západní kultuře optikou „hypotetických jazyků“. Mezi hlavní informace obsažené v eseji patří například téma hledání božského jazyka, řecká filozofie, hledání ideálního jazyka, bratrstvo Růže a Kříže či hledání jazyka matečného. Esej ve svém závěru obsahuje seznam použité literatury, autor tedy splňuje obecná pravidla pro podobu esejí.¹⁸⁷ Další esej s názvem *Motiv sebevraždy v Hrabalových povídkách Ostře sledované vlaky a Kain*¹⁸⁸ od autora Jaroslava Krejčího z vydání časopisu číslo 13/2000 porovnává dvě odlišná díla v kontextu motivu sebevraždy. Autor zde dochází k závěru, že smrt v *Kainovi* není oproti smrti v *Ostře sledovaných vlacích* hrdinství, což je možná jeden z důvodů větší čtenářské úspěšnosti *Ostře sledovaných vlaků* ve srovnání s *Kainem*. Autor zde také tvrdí, že kdyby hlavní hrdina Hrabalovy povídky na závěr přežil, příběh by tím pádem byl výsostně absurdní.¹⁸⁹ V čísle 16/2001 časopisu najdete dvě eseje. První, nazvaná *Dvě Hrabalovy verze Kaina a verze biblická*¹⁹⁰ od Ans F. Linssena-Hogenbergera, se podrobněji věnuje tématu, které již rozebírala

¹⁸⁵ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. s. 65.

¹⁸⁶ BLAŽEK, Petr V. *Aniž jest co nového pod sluncem: aneb Jazyk, řeč a Patrik Ouředník*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(6), s. 20–24.

¹⁸⁷ Tamtéž s. 24.

¹⁸⁸ KREJČÍ, Jaroslav. *Motiv sebevraždy v Hrabalových povídkách: Ostře sledované vlaky a Kain*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(13), s. 28–29.

¹⁸⁹ Tamtéž s. 29.

¹⁹⁰ INSEN-HOGENBERG, Ans F. *Dvě Hrabalovy verze Kaina a verze biblická*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2001(16), s. 4–19.

předchozí esej. Druhá esej, *Revize stereotypu aneb Identita Milana Kundery*¹⁹¹ od Jana Zálešáka, se zaměřuje především na tvorbu tohoto známého českého spisovatele. Od stejného autora se ve vydání číslo 18/2002 nachází esej s názvem *Pravda v uměleckém díle*¹⁹², kde se věnuje otázce, zdali se pravda nalézá v uměleckém díle jako celku, či jestli je vlastností některé části jeho struktury anebo jestli ji najdeme ve vzájemném vztahu těchto částí. Na závěr autor přiznává, že se mu nepodařilo nalézt kýžený pevný bod, z něhož by se dalo s jistotou říct něco nezpochybnitelného o pravdě v umění.¹⁹³ Jako poslední zde zmiňuji *Pojetí smrti v tvorbě naturalistů*¹⁹⁴ od autora Viktora Kořístka jako součást vydání časopisu číslo 12/2000, která disponuje zajímavým závěrem, jenž čtenářům sděluje že: „V tvorbě naturalistů má být smrt nevyhnutelným důsledkem Pokroku. Nikdo nedokáže uzavřít Pandořinu schránku, která byla s takovým jásotem otevřena.“¹⁹⁵

5.4.2. Úvaha

Úvaha může být charakterizována jako zamyšlení, reflexe či vážení argumentů pro a proti. Jedná se o analytický žánr, který představuje subjektivní pohled autora na konkrétní aktuální problém nebo jevu.¹⁹⁶ Příspěvatelé do časopisu *Viselec* se tomuto žánru věnovali většinou v souvislosti s literaturou či filmovou tvorbou. S tou se pojí první úvaha s názvem *Bludné duše* od autora Radima Šípa, která je jakýmsi zamyšlením nad filmem *Crash* a filmem obecně.¹⁹⁷ Hlavní téma úvahy je bezmoc člověka, která ho vnitřně proměňuje v bestii. Je důležité zmínit, že se nejedná o hodnocení či recenzi filmu, v tomto případě se text přesně drží vymezením žánrového stylu úvaha. V témže vydání se nachází na rozdíl od výše zmíněného textu i úvaha zabývající se úryvkem z knihy s názvem *O subjektivním a objektivním (nejen v dějinách)*¹⁹⁸ od Hany Mašátové. Autorka vychází ze sdělení: „Subjekt a objekt, stejně jako vpravo a vlevo se vždy relativně vztahují jeden k druhému.“¹⁹⁹ Třetí úvaha se zabývá obecnějším tématem,

¹⁹¹ ZÁLEŠÁK, Jan. *Revize stereotypu aneb Identita Milana Kundery*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2001(16), s. 25–28.

¹⁹² ZÁLEŠÁK, Jan. *Pravda v uměleckém díle*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2002(18), s. 2–11.

¹⁹³ Tamtéž s. 10.

¹⁹⁴ KOŘÍSTKA, Viktor. *Pojetí smrti v tvorbě naturalistů*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(12), s. 18–23.

¹⁹⁵ Tamtéž s. 23.

¹⁹⁶ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. s. 223.

¹⁹⁷ ŠÍP, Radim. *Bludné duše*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(7), s. 8–12.

¹⁹⁸ MAŠATOVÁ, Hana. *O subjektivním a objektivním (nejen v dějinách)*. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(7), s. 24–26.

¹⁹⁹ Tamtéž s. 24.

konkrétně *Symbolikou vybraných jmen postav v díle Karla Čapka*²⁰⁰ od autorky Kristýny Kysilkové. Úvaha se řídí tezí, která tvrdí, že jméno je pro každého osobité, jde o nejvlastnější součást Já, patří k člověku stejně jako narození a smrt. Údajně by člověk trpěl krizí identity, kdyby jméno bylo nahrazeno pouhým číslem, znaménkem či značkou, která by nevyjadřovala nic lidského.²⁰¹ Čtvrtá úvaha s názvem *Principy a odpovědnosti*²⁰² od autora Miloše Vítka z vydání číslo 7/1998 pracuje s fascinujícím přístupem k tomu, jak se formovaly jednotlivé principy přežití a zdárného fungování společnosti. Autor zde postupně dojde k závěru, ve kterém je zmíněn samotný motiv viselce: „Člověk je VISELCEM vůči všem, když pro plnou odpovědnost opustil abstraktní principy.“²⁰³

Všechny zmíněné úvahy spojuje analytický přístup k danému tématu a subjektivní pohled autorů, kteří se zaměřují na hlubší významy v literatuře a filmu. Ačkoliv se každá z úvah věnuje jiné oblasti, všechny mají společný rys, kterým je snaha o interpretaci témat, která přesahují rámec klasické beletrie.

5.4.3. Rozhovor

V původních vydáních časopisu *Viselec* byl tento specifický publicistický žánr skutečně označován jako rozhovor, avšak v současnosti se pro něj běžně používá termín interview. Jde o strukturovanou výměnu otázek a odpovědí, která slouží jako metoda získávání informací. Rozhovor iniciuje novinář, který vybírá téma, formuluje otázky a zpracovává odpovědi. Je nezbytné zachovat co nejvěrnější reprodukci výpovědi respondenta a nesmí dojít ke zkreslení jejího významu.²⁰⁴ Veškerá vydání časopisu *Viselec* obsahují celkem dva rozhovory ve formě klasického dialogu, kde autor podá jednoduchou otázku a respondent na ní krátce odpoví.

První rozhovor z vydání číslo 8/1999 od autorky Kamily Mikolecké probíhal ve Spojených státech se spisovatelem Johnem Irvingem, autorka mu dala název *We are all terminal cases...*²⁰⁵, což je poslední věta románu právě Johna Irvinga *Svět podle Garpa*. Rozhovor je uveden obsáhlou předmluvou autorky, kde se čtenář dozvídá, že byl rozhovor proveden

²⁰⁰ KYSILKOVÁ, Kristýna. Symbolika vybraných jmen postav v díle Karla Čapka. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(13), s. 2–4

²⁰¹ Tamtéž s. 4.

²⁰² VÍTEK, Miloš. Principy a odpovědnosti. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(7), s. 2–7.

²⁰³ Tamtéž s. 7.

²⁰⁴ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. s. 93.

²⁰⁵ MIKOLECKÁ, Kamila. We are all terminal cases...: Rozhovor se spisovatelem Johnem Irvingem. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1999(8), s. 11–14.

prostřednictvím emailové konverzace poté, co se se spisovatelem osobně setkala v rámci dlouhodobého pobytu ve Spojených státech na literárním semináři, který byl pořádán Newyorskou univerzitou. V samotném rozhovoru se poté čtenář dozvídá například který svůj román považuje spisovatel za nejlepší, o jeho současné tvorbě, jaké autory spisovatel podporuje či co stojí za častým výskytem násilí v jeho tvorbě.

Druhý rozhovor se nachází ve vydání číslo 14/2000 od autorky Evy Sychrové, která provedla rozhovor s herečkou Pavlou Tomicovou. Rozhovor dostal název *Divadlo je pro mě žízní i vodou*²⁰⁶, což jsou slova přímo známé herečky. Rozhovor je veden opět čistým dialogem, kde se čtenář dozvídá, jaký je profesní vztah mezi herečkou a Vladimírem Morávkem, jaká byla role Maryši, jak se hereččiny role zrcadlí v jejím osobním životě, s kým na jevišti ráda spolupracuje, co je potřeba k divadelní práci či co pro herečku znamená divadlo. Autorka na závěr dodává, že Pavla Tomicová byla v té době podruhé na mateřské dovolené, a tak na pomyslném vrcholku slávy hledá své naplnění jinde než na divadelních prknech. Autorka zaujímá postoj, že je to dobrý přístup a říká, že: „všechna sláva je jen věci okamžiku a Štěstěna je vrtkavá.“²⁰⁷

5.4.4. ČLÁNEK

Nakonec považuji za důležité zmínit publicistický žánr článku. V běžném chápání se jedná o jakýkoli text publikovaný v tištěném periodiku, s výjimkou zpravodajství. Z odborného hlediska jde o žánr, který jasně, srozumitelně a logicky vysvětluje události, myšlenky, fakta či jevy. Zároveň článek reflektuje subjektivní přístup autora v oblasti kompozice, jazyka a stylu, což ho řadí mezi publicistické či analytické materiály.²⁰⁸

V prvním vydání časopisu z roku 1997 byl otisknut článek s názvem *Kosmický památník pro Československo* od autora Jiřího Grygara, který byl původně psán pro týdeník *Mosty*, Bratislava, kde také v roce 1993 vyšel.²⁰⁹ Článek je určen primárně čtenářům se zájem pro astrologii, protože zde autor používá i odbornou terminologii a konkrétní názvy astrologických útvarů, kterým by běžný čtenář nemusel porozumět. Článek je doplněn o

²⁰⁶ SYCHROVÁ, Eva. *Divadlo je pro mě žízní i vodou. Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2000(14), s. 2–4.

²⁰⁷ Tamtéž s. 4.

²⁰⁸ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. s. 45.

²⁰⁹ GRYGAR, Jiří. *Kosmický památník pro Československo. Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1997(1), s. 24–25.

poznámku redakce, kde jsou čtenáři nabádáni k tomu, aby tento článek využili jako inspiraci k napsání malé diplomové práce právě na toto téma.

Oproti tomu článek s názvem *Poetické turbulence v (českém) kyberprostoru*²¹⁰ od Vladimíra Hrdiny z vydání číslo 20/2005 je psán takovým jazykem, aby čtenářům daný problém představil a podrobněji vysvětlil. Čtenář zde může pozorovat již poměrně značný vliv současné doby, neboť je text doplněný o spoustu odkazů na webové stránky s konkrétní problematikou. Autor se zde nebojí používat odvážná tvrzení, jako je například věta: „Chceš-li býti čten, staň se kritikem“²¹¹. Tu by si mohl čtenář vyložit jako informaci o tom, že pokud začínající spisovatel vydá nějaký text, nemusí to být pro čtenáře vůbec atraktivní, na rozdíl od toho kritiky, ty jsou pro svůj silně názorový až pobuřující obsah čtenářsky atraktivnější.

Články v časopisu *Viselec* se na rozdíl od úvah snaží jasně, logicky a stručněji přiblížit čtenáři konkrétní problematiku. Jejich společným rysem je autorova snaha o sdělení vlastního pohledu a přiblížení tématu čtenáři, ať už prostřednictvím osobních úvah, nebo systematického rozboru faktů.

5.5. DRAMA

Tento literární druh má v časopisu *Viselec* jen velmi malé zastoupení, i přesto považuji za nezbytné, si jej zde alespoň krátce zmínit. Ve vydání číslo 4/1998 se nachází scénář, určený pravděpodobně pro televizní reklamu, který napsal autor Jan Loun. Tttx je příznačně pojmenován jako *Reklama*²¹² a má ztvárňovat reklamu na věc, která se jmenuje *Středahrobka*. Styl psaní textu je demonstrován v následující ukázce:

Ona: Ale aby se Středahrobka líbila i mým dětem...?

*On: O tom nepochybuje!!! Vaše děti si Středahrobku zamilují. Navíc pokud si objednáte Středahrobku do konce roku, dostanete do každé dětské rakvičky psa Nováka zdarma. Tím se Středahrobka stává i pozorným vánočním dárkem pro vaše nejmenší. Každé dítě přece rádo odpočívá v pokoji se psem Novákem.*²¹³

V textu lze pozorovat, že se jedná o ironicky napsaný scénář, možná jako parodie na nějakou dobovou reklamu. Ve scénáři vystupují dvě bezejmenné osoby, označené jako *ona* a

²¹⁰ HRDINA, Vladimír. *Poetické turbulence v (českém) kyberprostoru. Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, **2005**(20), s. 2–7.

²¹¹ Tamtéž s. 2.

²¹² LOUN, Jan. *Reklama. Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 1998(4), s. 27–28.

²¹³ Tamtéž s. 27.

on. Z úvodní scénické poznámky se čtenář dozvídá, že pod označením *ona* se skrývá afektovaná blond dáma s uštváním pohledem a za mužskou postavou je ulízaný pán který za ni všechno vyřeší. Ačkoli se pravděpodobně jedná o parodii, scénář je z technického hlediska napsaný jasně, srozumitelně a dal by se využít i při reálném natáčení.

Druhý dramatický příspěvek je z vydání číslo 17/2002 od autorky Zuzany Andělové, která sepsala, dle svých slov: „statické absurdní drama na reálné bázi“²¹⁴ s názvem *Matroš*²¹⁵. Na začátku může čtenář vidět sepsané „osoby“ vystupující v příběhu, například *Asfalt*, *Hlína*, *Beton* či *Kaluž*. Celý příběh pojednává o dialogu mezi těmito neživými věcmi a kusy přírody, dialogy jsou strohé, hovorové s velkým množstvím scénických poznámek.

HLÍNA: (k Asfaltovi) Tlačíš!

ASFALT: (k betonovi) Tlačíš!

BETON: (nechápaně) Já?

*HLÍNA: (k oběma) Tlačíte voba!*²¹⁶

Z ukázky lze vnímat dynamickou dialogovou výměnu, ve které se postupně přenáší odpovědnost za daný problém. Scéna na čtenáře působí komicky, je jednoduchá a rytmická. Závěr příběhu je typický pro absurdní drama, neboť příběh končí přesně tak, jak začal.

Celkově dramata v časopisu *Viselec* představují absurdní příběhy, které mají čtenáře pobavit. Prostřednictvím parodií autoři zesměšňují situace, které nastávají v reálném životě. Autoři se zde pravděpodobně inspirovali směry avantgardního divadla, zejména v tvorbě 50. let 20. století.

5.6. POSLEDNÍ ČÍSLO ČASOPISU *VISELEC*

Poslední vydání časopisu *Viselec*, které bylo vydáno v roce 2009²¹⁷, je považováno za novou generaci *Viselců*, která měla přinést nový vzhled časopisu, nové rubriky, novou redakci. Jak je již zmíněno v přechodných kapitolách, časopis *Viselec* po tomto vydání zanikl. Přesto, že tato nová verze časopisu vyšla poprvé a naposledy, považují za nezbytné ho ve své práci uvést. Výše bylo zmíněno, že časopis *Viselec* neměl žádné rubriky, ovšem až do tohoto vydání. Skladba časopisu je také diametrálně odlišná.

²¹⁴ ANDĚLOVÁ, Zuzana. *Matroš. Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2002(17), s. 2.

²¹⁵ Tamtéž s. 2–5.

²¹⁶ Tamtéž s. 2.

²¹⁷ *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2009(22).

Úvodní strana je poprvé uvedena textem s názvem *Začátečník*²¹⁸, který má čtenáře vtáhnout do dalšího čísla *Viselce* a také jej informovat o nových začátcích. Je zde zmíněna i nová emailová adresa reakce s názvem *Nový Viselec*. V úvodu následuje již známá definice tarotové karty, která zde byla ponechána, nicméně ve zkráceném provedení.

Na straně č. 2 následuje graficky zajímavý obsah, kde čtenář může vidět jednotlivé části časopisu rozdělené podle rubrik. Jsou zde rubriky s názvy: O čem přemýšlíme..., poezie, kultura 1, kultura 2, literární pokusy..., interpretujeme, posuzujeme.²¹⁹

Rubrika s názvem, *O čem přemýšlíme...* obsahuje aforismy, vtípky, aktuality, citáty a podle slov redakce i „jiné koření“²²⁰. Čtenáři si v této části časopisu mohou přečíst například povzbuzující moudro, které zní: „I Gagarin vyletěl“...²²¹ Grafická úprava časopisu se i v tomto případě změnila, redaktoři zvolili rozvržení do sloupců, které mohou čtenáři znát spíše z novin.

Nejobsáhlejší část je rubrika kulturní, kde jsou články pojednávající o aktuální filmové, divadelní, ale i herní tvorbě. Například článek s názvem *Prastará píseň v moderním kostýmu*²²² pojednávající o nové divadelní hře *Bůh ochraňuj Wiliama Shakespeara*, která byla tou dobou uvedena na prknech Klicperova divadla v Hradci Králové.²²³

I poezie má stále v obsahové skladbě časopisu své místo a svou tematikou zapadá do původního stylu obsahu. Na básni s názvem *Polokřik srdce*²²⁴ od autora Pavla Martince může čtenář odhalit modernistické až dekadentní prvky s nádechem temna, stejně tak báseň *Vábení*²²⁵ od Martina Krátošky pracuje s motivem smrti či havrana.

Texty literárních žánrů byly zasazeny do rubriky s názvem *Literární pokusy...*, což je oproti původnímu *Viselci* změna ve všech ohledech. Z tohoto názvu by mohl čtenář nabyt dojmu, že dané literární texty nejsou kvalitní, neboť jsou to údajně jen „pokusy“, kdežto v původní verzi časopisu byla literární tvorba studentů považována za rovnocennou tvorbu

²¹⁸ Tamtéž s. 1.

²¹⁹ Tamtéž s. 2.

²²⁰ Tamtéž s. 3.

²²¹ Tamtéž s. 3

²²² KUČÍ, Lenka. Prastará píseň v moderním kostýmu. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2009(22), s. 9.

²²³ Tamtéž s. 9.

²²⁴ MARTINEC, Pavel. Polokřik srdce. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2009(22), s. 10.

²²⁵ KRÁTOŠKA, Martin. Vábení. *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2009(22), s. 26.

spisovatelů. Za zmínku ale stojí text autorky Kateřiny Hlaváčkové, která popsala jednu událost ze tří různých pohledů.²²⁶

Na konci vydání se nachází recenze na aktuální knižní tvorbu, na což navazuje odstavec s názvem *Konečník*²²⁷, který celé vydání uzavírá. V tiráži jsou vypsána jména nových členů redakce, například Šárka Kassová, Lenka Kučí (která se zároveň postarala i o grafickou stránku), Pavel Martinec, Jan Šimek a další.²²⁸

²²⁶ HLAVÁČKOVÁ, Kateřina. Jedna událost ze tří pohledů? *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2009(22), s. 12–13.

²²⁷ *Viselec: převážně studentský časopis o sdílení*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury, 1997–2009, 2009(22). s. 32.

²²⁸ Tamtéž s. 32.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo načrtnout charakteristiku studentských časopisů, analyzovat obsahovou skladbu studentského časopisu *Viselec* a popsat jeho historii. Bakalářská práce se soustředila nejen na historický vývoj časopisu, ale také na jeho funkci, obsahovou strukturu a roli, kterou sehrál v akademickém prostředí Univerzity Hradec Králové. K dosažení stanovených cílů byly použity metody obsahové analýzy jednotlivých vydání časopisu *Viselec*, studium odborné literatury a rozhovory s tehdejšími členy redakce časopisu, kteří se na vydávání *Viselce* podíleli, konkrétně s paní doktorkou Nellou Mlsovou a paní magistrou Ilonou Havlíčkovou.

Studentské časopisy jsou specifickým typem periodického tisku, který představuje nejen komunikační platformu mezi studenty, ale také prostředek pro rozvoj tvůrčích a kritických schopností. V případě *Viselce* se jednalo o literárně zaměřené periodikum, které poskytovalo prostor pro autorskou poezii, povídky, eseje a další formy primárně literární tvorby. Časopis *Viselec* se tak oproti jiným studentským časopisům vyznačoval určitou exkluzivitou a orientací na estetickou a uměleckou hodnotu textů, spíše než na informační funkci typickou pro jiná periodika. S tím souvisí zjištění, že časopis *Viselec* až na výjimky (otištění maturitních či středoškolských prací) nemá přímé znaky toho, že se jedná o studentskou tvorbu. Autoři se ve své tvorbě drželi primárně témat, která jednak nejsou typická pro dobové mladé tvůrce, ale také vůbec nejevili zájem o aktuální děj a témata rezonující ve společnosti, což jinak bývá pro studentskou tvorbu v časopisech běžné, jak jsem zjistila, ze zkoumání jiných univerzitních časopisů, například Karlovy Univerzity. Velká část textů byla navíc psána archaickým jazykem, který je typický spíše pro autory 19. století.

Tato bakalářská práce došla k závěru, že časopis *Viselec* otiskoval nejen individuální literární projev svých autorů, ale také společenské a kulturní proměny doby, nejen ve které byl vydáván, ale také doby 19. století. Autoři se inspirovali tvorbou z období dekadence, symbolismu či avantgardy, a lze tak v daných textech pozorovat i odkazy na skupinu Prokletých básníků. Obsahová skladba se postupem let vyvíjela s měnícím se složením studentů, neboť absolventi se na tvorbě časopisu podílet přestali a nově příchozí studenti fakulty pedagogické měli na obsah časopisu jiné názory. Původní zaměření časopisu na poezii a prozaickou tvorbu se později rozšířilo o publicistické žánry, jako jsou eseje, recenze, články a rozhovory.

Analýza obsahové skladby *Viselce* ukázala, že jeho dominantní složkou byla primárně poezie. Téměř každé vydání obsahovalo originální veršovanou tvorbu, ať už v podobě

klasických forem nebo experimentálních kompozic, jako jsou kaligramy či haiku. Poezie ve *Viselci* často reflektovala hluboká existenciální témata, což ukazuje na vysokou uměleckou ambici časopisu.

Dalším důležitým zjištěním je, že *Viselec* nekopíroval pouze tradiční formáty studentských časopisů, ale usiloval o vytvoření vlastního unikátního uměleckého projevu. Zvolené téma tarotové karty *Viselce* jako symbolu bylo klíčové pro jeho identitu a temné ladění. Grafická podoba časopisu byla také pečlivě promyšlená, každé vydání mělo specifickou obálku reflektující tuto symboliku, která se postupně promítala v celé obsahové části časopisu. Prostřednictvím textů s motivy smrti, temna, havranů či vlků se čtenář *Viselce* dostával do dekadentní, symbolické literární doby po vzoru skupiny prokletých básníků a dalších následně modernistických autorů.

Přestože časopis *Viselec* již není aktivní, jeho odkaz mezi studenty a pedagogy zůstává. Poskytl mnoha mladým autorům první možnost publikovat svou tvorbu a rozvoje jejich literárních dovedností. Několik autorů, kteří se podíleli na tvorbě časopisu *Viselec* jsou stále aktivními autory v populární i vědecké literatuře. Jmenovitě se jedná například o Zuzanu Andělovou, která se kromě pedagogie věnuje tvorbě komiksů a malbě,²²⁹ dále autor Jan Zálešák, který vydal několik knih a aktivně se věnuje teorii umění a pedagogice.²³⁰ Již v té době autorka Daniela Fisherová, která do časopisu též přispívala se stále aktivně věnuje tvorbě knih pro děti a mládež a také vytvořila několik školních učebnic.²³¹ Jakub Diviš, známý aktuálně pod jménem Yakub Diviš se i ve svém profesním životě nadále věnuje grafické práci a umění, které prezentuje v ateliéru Modeta Art Studios v Brně.²³² Za zmínku také stojí Dana Nývltová, která po studiu žila v Petrohradě, Melbournu či v Praze, kde napsala tři populární díla.²³³ Z novějších vydání časopisu *Viselec* je nutné zmínit také Jana Černoše, který se aktivně zabývá tvorbou grafiky, ilustrací knih a akrylovou malbou.²³⁴

Celkově lze říci, že práce přispěla k hlubšímu porozumění nejen samotného *Viselce*, ale i k zvýšení povědomí role studentských časopisů ve vzdělávacích institucích. Práce tak nabízí

²²⁹ Komárovo knihkupectví [online]. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://www.komarovo.cz/autori/zuzana-andelova/>.

²³⁰ Databáze knih [online]. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/autori/jan-zalesak-35095>.

²³¹ Databáze knih [online]. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/autori/daniela-fischerova-4538>.

²³² Yakub Diviš [online]. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://yakub-divis.cz/>.

²³³ Databáze knih [online]. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/autori/dana-nyvltova-25536>.

²³⁴ Jan Černoš [online]. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <http://www.cernos.cz/>.

obecný náčrt charakteristiky studentského časopisu a kompletní analýzu studentského časopisu
Viselec.

ANGLICKÉ SUMMARY

The aim of this thesis was to characterise student magazines, analyse the content structure of *Viselec*, and outline its history. The research focused not only on the magazine's historical development but also on its function, content, and role within the academic environment of the University of Hradec Králové. The study was conducted using content analysis of *Viselec* issues, literature review, and interviews with former editors, specifically Dr. Nella Mlsová and Mgr. Ilona Havlíčková.

Student magazines serve as both a communication platform among students and a space for developing creative and critical thinking skills. *Viselec* was a literary-orientated magazine providing a venue for poetry, short stories, essays, and other artistic works. Unlike typical student periodicals, *Viselec* prioritised aesthetic and artistic value over purely informational content.

The thesis concluded that *Viselec* reflected not only the individual literary expressions of its authors but also broader social and cultural changes. Initially focussing on poetry and prose, *Viselec's* content expanded to include journalistic genres such as essays, reviews, and interviews. A distinctive feature was its use of experimental literary forms, including fables, allegories, and calligrams, which were rare in other student publications. Poetry remained the dominant element in *Viselec*, often exploring existential themes and demonstrating high artistic ambition.

The magazine also aimed to create a unique artistic identity rather than conforming to conventional student magazine formats. The tarot card The Hanged Man, symbolising sacrifice and introspection, became central to its thematic and visual identity. Its issues featured dark and symbolic imagery, often referencing the 19th-century literary tradition of the cursed poets.

Although *Viselec* is no longer active, its legacy endures among students and faculty. It provided many young authors with their first opportunity for publication and literary development. As an unconventional student magazine, it offered a platform for creative freedom and self-expression. This thesis contributes to a deeper understanding of *Viselec* and the broader role of student magazines in academic life.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Primární literatura (prameny)

Viselec: převážně studentský časopis o sdílení, 1997–2009. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická. Katedra českého jazyka a literatury. ISSN 1211-6882.

Periodika

FFakt – Časopis studentů Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Online. U Kříže 661/8, Praha 5: o.s. UK Media. ISSN 1802-4750. Dostupné z: <https://www.ukmedia.cz/ffakt>.

HUMR. Online. Studenti FHS UK. Dostupné z: <https://www.humr-space.cz/>.

SOCIÁL – Časopis studentů Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze. O.s. UK media, U Kříže 661/8, Praha 5 – Jinonice, 158 00 (mapa) IČ: 28553322. ISSN 1801-0830.

The Blue [online]. SKOLAEUPRAHA, Lipí 1911, Praha 9, 2019 [cit. 2025-03-27]. Dostupné z: <https://theblue.cz/>.

Vita nostra revue: časopis Univerzity Karlovy v Praze, 3. lékařské fakulty, 1991-. Praha: Univerzita Karlova. ISSN 1212-5083. Dostupné také z: <https://www.lf3.cuni.cz/3LF-254.html>.

Elektronické publikace

MLSOVÁ, Nella. Viselecké sdílení. *Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás*. 2007, roč. 17, č. 1. Dostupné také z: https://www.svkhk.cz/SVKHK/u-nas-pdf_archiv/788.pdf.

Článek z tisku

MAREČEK, Petr, 2000. *Viselec představuje studentskou prózu i poezii*. Mladá fronta DNES. 28. ledna 2000, s. 3. ISSN 1210-1168.

Sekundární literatura

Knihy

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Grada, 2011. ISBN 978-80-247-7449-7.

FONTANA, David. *Tajemný jazyk symbolů: Názorný klíč k symbolům a jejich významům*. Praha: Paseka, 1994. ISBN 80-85192-91-8.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-287-4.

MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 807185669X.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-85983-76-1.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-266-7.

PAVERA, Libor a František VŠETIČKA. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-124-1.

PECHAR, Jiří. *Dvacáté století v zrcadle literatury*. Praha: Filosofia, 1999. ISBN 80-7007-124-9.

PEHE, Veronika, Apolena RYCHLÍKOVÁ, Ondřej DANIEL, Lenka KRÁTKÁ, Michal LEHEČKA, Vojtěch ONDRÁČEK, Jana PATOČKOVÁ a Jaroslav SPURNÝ. *Věčná devadesátá: proměny české společnosti po roce 1989*. Brno: CPress, 2023. ISBN 978-80-264-4965-2.

POSPÍŠIL, Jan. *Jak na média*. Kralice na Hané: Computer Media, 2011. ISBN 978-80-7402-071-1.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

ZÁVOZDA, Petr. Jak psát do novin a časopisů. In: *Z vůle médií: stati k novinářské teorii a praxi*. Praha: Hermés, 2006. ISBN 80-903852-0-6.

ŽANTOVSKÝ, Petr. *Česká politika a média po roce 1989*. Praha: Institut Václava Klause, 2013. Publikace. ISBN 978-80-87806-02-9.

Klasifikační práce

SLOVÁČKOVÁ, Kateřina. *Postava vlkodlaka a její proměny v kontextu literární historie v období moderny a postmoderny*. Olomouc, 2014. diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI.

Elektronické publikace

WOJNAR, Pavel a ZMRZLÍK, Bohumil. *Jak se dělá školní časopis aneb Školní časopisy pod lupou*. Online. Dostupné z: <https://www.mendelova.cz/files/posts/218/files/jaksedelaskolnicasopis.pdf>. [cit. 2025-03-07].

Projektová výuka: Hra na novináře aneb Tvoříme reportáž. Online. ČT edu. Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/namet/projektova-vyuka-hra-na-novinare-aneb-tvorime-reportaz>. [cit. 2025-03-07].

Komárovo knihkupectví [online]. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://www.komarovo.cz/autori/zuzana-andelova/>.

Databáze knih [online]. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/autori/jan-zalesak-35095>.

Databáze knih [online]. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z:
<https://www.databazeknih.cz/autori/daniela-fischerova-4538>.

Yakub Diviš [online]. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://yakub-divis.cz/>.

Databáze knih [online]. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z:
<https://www.databazeknih.cz/autori/dana-nyvltova-25536>.

Jan Černoš [online]. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <http://www.cernos.cz/>.

Legislativa

Zákon České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky. Dostupné také z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1969-2>.

Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon) ve znění zákona č. 302/2000 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 142/2012 Sb., zákona č. 305/2013 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 277/2019 Sb. a zákona č. 261/2021 Sb. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-46>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1 – Rozhovor s Ilonou Havlíčkovou

Příloha č. 2 – Rozhovor s Nelou Mlsovou

PŘÍLOHA Č. 1 – ROZHOVOR S ILONOU HAVLÍČKOVOU

Já bych začala nejdřív přímo u vás, abychom si nastínili nějaké to pozadí. Co jste v té době (v roce 1997) studovala a v jakém jste byla ročníku?

My jsme vždycky měli na fakultě číslo v indexu, to moje bylo 95 a to znamenalo rok začátku studia, takže 97 jsem mohla být druhák nebo třeták asi druhák. A studovala jsem češtinu a angličtinu na hradeckém pajdáku (Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové).

Co vás přivedlo k celému tomu nápadu založit studentský časopis?

No to nevím, to už si nepamatuju, ale nás tam tohle všechny bavilo. My jsme byli okruh lidí, kde jsme všichni psali básničky do kapsy a povídky. Tenkrát v 90. letech to bylo hodně populární mezi studenty. Všichni chtěli být spisovatelé anebo novináři, a tak nějak to vyplynulo, že jsme všichni stejně psali. My jsme i s kamarády vydávali časopis, který se jmenoval *Bokem*, který byl náš osobní. Každopádně nápad asi vzniknul tak, že i když ti kamarádi nebyli přímo z češtiny, tak se to pak překlenulo do toho, že jsme založili i časopis na češtině.

Do jakého roku jste byla součástí časopisu? At' zhruba vím, kam směřovat otázky?

Jestli jsem byla v roce 1997 ve druháku a školu jsem normálně končila v pátáku, tak v roce 2002. Protože když jsme v pátáku odešli, tak jsme odešli i z časopisu, nebyl důvod tam zůstat. Takže si myslím, že už v pozdějších výtiscích ani nebude mé jméno. Já jsem dělala korekturu a celkovou grafiku a prepisování na počítači. A protože tenkrát ne všichni měli počítač, takže jsme to prepisovali z papírků vlastnoručně do počítače. Takže asi tam najdete Ilona Schejbalová, to jsem nebyla vdaná, takže takto by tam moje jméno do roku 2002 minimálně mělo být.

Mě by zajímalo, jak se shání finance na takovýto projekt, nebo jestli se to prostě dá udělat i bez finanční podpory, nebo jestli to pod záštitou školy, jak to vlastně funguje?

My jsme to všechno dělali tzv. na koleně, to nikdo neplatil. Jediné, co jsme sháněli, tak byly papíry. S tím nám určitě pomáhala škola, společně také s dáváním do tiskárny, tam byl pan docent Vondráček a paní doktorka Mlsová. Oni nám dost pomáhali a fandili. Možná jsme do toho dávali i svoje peníze já nevím, to bylo takové punkové období, kdy my jsme prostě chtěli časopis. Možná jsme ho i pak prodávali za desetikorunu a ty peníze jsme potom používali na papír, nevím, ale myslím si, že takhle nějak to fungovalo.

Pamatujete si, jak a podle čeho vznikl samotný název časopisu *Viselec*?

Tam hrál velkou úlohu výtvarník Jakub Diviš, který je pravděpodobně už bohužel po smrti. To byl kamarád, kterému jsme přezdívali Dandy a on měl speciální styl oblékání, kde vypadal jak Oscar Wilde a velmi ho bavilo do časopisu malovat. Úvodní stranu jsme brali jako tarotovou kartu, protože já jsem tehdy měla tarotové karty od Josefa Váchala a hodně jsme si je tenkrát vykládali. Viselec je přímo jedna z tarotových karet. Brali jsme to tak že Viselec je jiný tím, že visí a tím že má jinou životní polohu. To pro nás bylo důležité, že se na věci koukáme jinak, zespoda nebo z hlubin.

Jak pravidelně časopis vycházel, z výtisků je to poměrně nejasné...?

Já si myslím, že jsme v tom měli poměrně nepořádek. Hrála tam úlohu spontánnost a myslím, že jsme se snažili vydávat jednou za měsíc. Nicméně jsou prázdniny, semestry jsou v podstatě jen 6 měsíců z roku, pak jsou zkoušky, takže nejsem si tím jistá. Ale vím, že když jsme posbírali příspěvky do časopisu, tak jsme se snažili je poskládat. Hodně nám v tomto směru vypomohl docent Vondráček, jak už jsem říkala, ten u celého zrodu byl často přítomen. Vždy nás jemně popostrčil, že už by to chtělo další číslo. Takže si myslím, že vydávání pramenilo od něj, ale že jsme to zhruba měli nastavený na jednou měsíčně, alespoň ze začátku.

Měli jste tam pevně danou redakci a redakční radu, nebo to bylo volné?

Dost těchto potřebných funkcí se hledalo u mě, nejvíce jsem přepisovala jednotlivé příspěvky. A také jsem je sháněla od ostatních spolužáků. Ti další, co byli v redakční radě byl Jakub Diviš, Dan Rašek, se kterými já jsem vlastně tehdy bydlela, a tam se tehdy u Dana nacházel i první počítač, který byl mezi námi, takže on nám hodně pomáhal s grafickou úpravou. On studoval občanskou výchovu a my jsme s Jakubem studovali český jazyk. Pak nám hodně pomáhali studenti výtvarné výchovy, kde byla například Karin Machatá. A samotné příspěvky jsme převážně sháněli my asi 2–3, tím že jsme oslovovali naše spolužáky. Zpočátku jsme většinu příspěvků i sami psali, poté nám přispívala jména jako jsou Katka Krejčová či Adéla Krejčová.

Mě na časopise primárně zaujalo, že je odlišný od klasických studentských časopisů. Byl to původní záměr?

My jsme asi ani neměli žádný konkrétní záměr, my jsme prostě chtěli psát a kreslit. Bavilo nás 19. století, což je z různých příspěvků možná znát, odkazy na gotický román a podobně. Já jsem pak i psala diplomovou práci na Ladislava Klímu a Edgara Alana Poa, takže to byl můj svět. My jsme tím byli hodně v těch devadesátkách ovlivnění. Měli jsme hodně rádi Arbese, a právě

Poa, Wilda a takovéto autory. Takže jsme vůbec nechtěli psát o tom, co se děje na fakultě, protože možná nám přišlo, že se tam nic neděje, a naopak jsme tím chtěli trochu rozvířit vlny.

Kdybyste mohla popsat tvorbu jednoho daného výtisku od začátku až do konce, jak to probíhá?

Velmi živelně. Ze začátku to samozřejmě bylo jednodušší, protože všichni jsme měli něco napsané v kapsách nebo v šuplících, takže tam pouze stačilo, aby se sešla redakční rada s profesory a bylo to víceméně vyřešené. Samozřejmě, že jsme si zpočátku do časopisu vybírali primárně svou vlastní tvorbu. Takže bez ohledu na kvalitu, bohužel, chtěli jsme tam být především zastoupeni. Nicméně potom jsem začala být hodně zaměstnaná tím přepisováním sháněním příspěvků a dáváním časopisu dohromady, tak jsem postupně přestala přispívat svou literární tvorbou a spíš jsem se snažila dávat prostor jiným. Občas se nám samozřejmě stávalo, že do některých čísel jsme měli těch příspěvků velmi málo, tak jsme přemlouvali lidi, aby tam něco napsali. A to samé bylo s obrázky, které dělala především Karin Machatá, Jakub Diviš a Tomáš Novák.

Existuje nějaký článek nebo příspěvek, který máte v paměti (z vaší tvorby)?

Nejspíš si nevzpomenu. Já musím říct, že jsem 24 let o tom časopisu vůbec nemluvila. Ale v ten den, co jste mi napsala, tak jsem se zmínila jednomu umělci o tom, že jsem kdysi dávno tvořila právě časopis Viselec, protože jsme se bavili o tarotových kartách. A ten den jste mi napsala vy, tak jsem si říkala, to je fakt zajímavé, protože já na to úplně už zapoměla.

Já se ráda ptám různých lidí na názor, jak by definovali studentský časopis. Jak by zněla definice toho, co přesně ten studentský časopis podle vás je?

Pro mě studentský časopis byl důležitý v tom, co jsem říkala, že my jsme chtěli tehdy spoustu věcí říkat nahlas a něco u toho změnit. Hodně jsme vedli debaty o všem možném, pořád jsme někde vysedávali a filozofovali, takže pro nás to byl přenos informací k těm ostatním spolužákům, kteří třeba tolik nedebatovali. Také by se to dalo nazvat jako prostor pro vyjádření, ale čistě jen pomocí literárních děl. Devadesátá léta byla hodně svobodná, takže my jsme ani neměli potřebu se vyjadřovat třeba k politice, to bylo celkově takové optimistické období. Takže jsme to brali čistě literárně a jako literární platforma to pro nás byl prostě jednoduše prostor pro vyjádření. A obecně musím říct, že jsem studentský časopis asi od té doby nedržela v ruce. Také mi přijde, že záleží, co si řekne redakční rada, že bude cílem. Pokud je cílem drbat o škole, tak to může být bulvární prostor. Pokud je cílem dát šanci lidem se vyjádřit k dalším

lidem, kteří rádi píšou nebo by chtěli psát, tak je to prostor pro vyjádření psaného slova. A my jsme tenkrát ani neměli prostor dávat tam fotografie, pracovat s fotkami počítače tenkrát neuměli. A internet v té době opravdu začínal, byl v plenkách, takže možnosti, které časopisy mají v současné době jsou samozřejmě úplně jiné čili náš časopis je vlastně velmi primitivní. A teď ty možnosti jsou prostě větší. Nevím, jestli je to lepší nebo horší, těžko říct.

Za mě osobně to bylo lepší v těch devadesátých letech, takové jednodušší a čistší.

Souhlasím, já mám také ráda spíše ty primitivní formy vyjadřování, je to jednodušší v tom, že oko se koncentruje na jednu věc, a ne na dalších sto padesát. U nás to bylo přesně dané tím, že jsme měli pouze jeden wordovský dokument, který byl na jediném počítači, který jsme měli dohromady. Já jsem naštěstí uměla rychle psát, protože jsem na to měla kurz, takže to odsýpalo.

Všimla jsem si, že byly kdysi založené internetové stránky *Viselec*. Měla jste s tím něco společného, popřípadě tušíte, jak to v samotných počátcích internetu vypadalo?

To si vůbec nepamatuji. Já si spíše vybavuji, že na vysoké škole jsem internet moc nepoužívala, neumím si to v té době představit, to nebylo ani zdaleka tak, jako je to v současné době.

Pomohly vám zkušenosti, které jste získala při vydávání *Viselce* v profesním životě?

To asi upřímně ani ne. Myslím, že poté co jsem přišla do práce, už jsem nic nepsala a spíš jsem se věnovala dětem. Já jsem učila čtyři roky na základní škole, pak jsem přešla na vysokou školu. A vlastně na té vysoké škole už jsem ani neučila češtinu, protože jsem měla odbornou angličtinu, takže tam šly tyto věci absolutně stranou. Asi jediné, co jsem pak využila byla grafika, kterou jsem se naučila s již zmiňovaným Danem Haškem. Nicméně ta je v dnešní době už stejně nepoužitelná, takže spíš asi prostě to, že jsme se naučili obecně skládat věci dohromady. Také říct, co by mohlo být atraktivní pro čtenáře, co tam dát nejdříve, co dát později apod. Velmi mě bavily i debaty o tom, jak články mají jít za sebou, a jaké budou rubriky.

Je něco, co byste poradila studentům, kteří by chtěli založit studentský časopis?

Nic konkrétního, prostě ať do toho jednoduše jdou. Na to podle mě ani nepotřebují žádnou speciální podporu, stačí si k tomu sednout, dát dohromady redakční radu a je to.

PŘÍLOHA Č. 2 – ROZHOVOR S NELLOU MLSOVOU

Já bych nejdříve začala ráda přímo u vás. Když se podíváme zpátky do roku 1997, jaká byla v té době vaše funkce na univerzitě?

Já jsem v té době působila tam, kde působím dodnes. Byla jsem odbornou asistentkou na katedře českého jazyka a literatury. Vyučuji literárněvědné disciplíny, to znamená zejména dějiny české literatury a k tomu přílehlé disciplíny, které v nich profilují.

Jak a proč vlastně celý ten nápad s časopisem *Viselec* vznikl a jak to probíhalo?

Domnívám se, že to celé vzniklo spontánně. Na základě spolupráce se studenty a na základě rozvoje aktivit, které směřovaly k oblasti tvůrčího psaní. Můj tatínek působil také na katedře nebo respektive tam přišel poté, co skončil svou práci v nakladatelství, takže on začal rozvíjet na katedře disciplínu tvůrčí psaní. Tehdy vznikla taková idea vytvořit časopis, který by právě tuto činnost rozvíjel. Chtěli jsme vytvořit takovou publikační základnu, která by se stala komunikačním kanálem, který každý autor potřebuje. Protože samozřejmě v té době ještě nebyla tak rozlehlá možnost internetu, jako je v současnosti, kde ta situace už je trochu jiná. Nám šlo o to, aby byl časopis zaměřen na uměleckou tvorbu, od prózy přes básnickou činnost až po texty publicisticky ražené esejisticky a podobně. Ale zároveň pro nás byla vždycky důležitá estetická stránka časopisu, jeho vizuální podoba, na které se podílela celá řada našich studentů. Ten prvotní krok si dodnes vzpomínám, jak jsme seděli v takovém kruhu se studenty právě s kolegou Vondráčkem a jak se hledala cesta k tomu, jakým způsobem ten časopis nazvat. Jestli si vzpomínám, tak to byl kolega Jakub Diviš, který přišel právě s tou ideou tarotové karty, ze které pak vyšlo pojmenování *Viselec*, které se nám velmi zalíbilo. Idea časopisu vlastně vyplývá z nějakého podtitulu, kde se říká, že se jedná o časopis o sdílení, tudíž se jedná právě o komunikaci přes složku jazykově literární. Pak se časopis postupně formoval a vznikal. Vznikl i záměr, abychom vedle té stabilní řady časopisecké měli ještě ediční řadu, která by byla už soustředěná na jednotlivé autory a která by jim dala prostor pro vznik rozsáhlejších uměleckých textů a uměleckých celků. K čemuž došlo později. V té době jsme měli zázemí na fakultě, jednak v tom, že podpořila vydávání tohoto časopisu, protože vždycky to s sebou nese náklady, takže tady patří velký dík. A také byla výhoda v tom, že jsme měli, nebo my máme dosud nakladatelství Gaudeamus, kde byla v té době i přílehlá tiskárna, takže bylo možné hned časopis vlastně tisknout, vydat a distribuovat ho.

S panem docentem Vondráčkem jste jediná, která byla s *Viselem* od začátku až do konce. Jak se proměňovala vaše role při vydávání?

Tam stále probíhala diskuse nad tou koncepcí, nad redakčními záležitostmi, protože nakladatelství Gaudeamus sice fungovalo, ale nebyl tam redaktor, který by připravil časopis do tisku. Takže to byly takové naše dvě základní role, vytvářet spolu koncepci a redakčně ten časopis připravit k vydání. A to, že jsme přetrvali bylo dáno tím, že jsme zaměstnanci fakulty na rozdíl od dalších členů redakční rady, což byli studenti. Takže pochopitelně to mělo vliv i na to, že jsme zůstali věrni časopisu až do konce. Ta situace se potom trošku zkomplikovala tím, že se pan docent Vondráček přešel do funkce proděkana, takže už měl méně času. Postupně se studenti rozhodli pozměnit rubriky a celkový vzhled časopisu, což začalo být lehce chaotické. Oni potom toužili bytostně po tom, vytvořit časopis se stálými rubrikami a tam jsme vedli diskusi, protože já jsem byla toho názoru, že je to velmi ošemetný úkol. Rubrika sama o sobě vyžaduje mít stálý tým lidí, kteří se tomu konkrétnímu tematickému okruhu budou věnovat a vytvářet texty, což je v tomto případě poměrně náročné. Což se tedy nakonec stejně nedařilo a vlastně to byla jedna z příčin kvůli které časopis postupně zanikl. Navíc jak už jsem říkala, kolega Vondráček už v té době do časopisu nepřispíval a já už jsem na to sama neměla sílu. Takže z toho důvodu i vlastně pak ta celá existence časopisu skončila.

Co byla vaše hlavní motivace k tomu vydávat časopis?

No, myslím si, že to byla právě to potřeba toho sdílení, které se odehrávalo i v té rovině tvoření toho časopisu, protože každý z těch autorů, který přispíval do toho časopisu byl velmi zajímavý. Byla to velmi zajímavá zkušenost a už jenom to, že jsme komunikovali se studenty, že jsme se mohli navzájem setkávat, protože samozřejmě časopis vyžadoval tuto formu komunikace. Tímto to bylo obohacující i pro mě a myslím, že mohu mluvit i za pana Vondráčka, že právě tohle bylo pro nás velkým impulsem a dodnes jsme s celou řadou právě těchto autorů zejména z té počáteční fáze v kontaktu a oni jsou stále činní, ať už jako učitelé nebo autoři. A samozřejmě pak bylo i zajímavé sledovat jakým způsobem oni literárně pracovali. Byly to skutečně autorsky zajímavé osobnosti svým viděním světa, prací s jazykem a tak dále. A ještě bych si vzpomněla na poslední zajímavou věc, která teď trochu upadá. Možná už je to tím, že už jsem od studentů dál generačně, než jsem byla v té době, ale oni tou literaturou hodně žili a prožívali ji. Hodně se proměňoval jejich styl, chvíli byli dekadenti, pak zase symbolisté, poté přešli k surrealismu a bylo velmi zajímavé to sledovat.

Měli jste nějaká pravidla na to, jak se budou dané příspěvky vybírat a z čeho dané vydání bude složeno?

To bylo poměrně různorodé, sbírali jsme veškeré podněty, které od studentů přicházely a ty jsme se poté snažili poskládat do jednotlivých vydání. Vždycky jsme si řekli na co se bude dané vydání specializovat, když se něco už nehodilo, tak se to dalo až do dalšího čísla. Také bylo nutné zvolit správné ilustrace, které se k daným tématům budou hodit. Takže to nebyla vyloženě žádná promyšlená strategie. Jak už jsem mluvila o rubrikách, to byla pak záležitost pozdější existence časopisu. To už pak nabíralo úplně jiný charakter, se kterým jsem se já dost dobře už nemohla identifikovat. Teď s odstupem času mohu říct, jak je vidět že generace těch studentů devadesátých let se zaměřovala na ty dekadentní styly a tu procítěnou literární tvorbu, kdežto u současných studentů už to tak viditelné a časté není, takže rozhodně tam poměrně velký posun ve vnímání je.

Na *Viselci* je velmi zajímavé právě to, že se rapidně liší od standartních studentských časopisů (tím, že tam nejsou žádné konkrétní rubriky a bulvár), byl to záměr?

Je to tak, nicméně jak už jsem říkala, v tom pozdějším období tam ta tendence ten časopis posunout jinam byla, nicméně od začátku nám primárně opravdu šlo o tu komunikaci přes vlastní tvorbu, přes ten proces sebevyjádření. Rozvíjelo se u nás tvůrčí psaní, jakožto hledání vlastního stylu, vlastního způsobu komunikace, výpovědi o sobě. V podstatě nás přitahovalo promlouvat k lidem skrz tvorbu, zahrnout do toho ten estetický faktor.

Nastaly nějaké velké výzvy, se kterými jste se při vydávání časopisu setkávali (finanční, časové, organizační)?

Co se finančních týče tam musíme poděkovat univerzitě, protože ta podpora tam byla, takže jsme finance jako takové nikdy neřešili. Musím říct, že to bylo v té době mnohem jednodušší než teď. Obávám se, že teď by to asi ani nebylo možné, museli bychom mít nějaký grant nebo velký projekt a žádat o jeho financování. Také musím opět zmínit nakladatelství Gaudeamus, které ale ani dnes nefunguje jako profesionální nakladatelství, takže i v té dřívější době ta příprava byla náročnější po té redakční stránce. Bylo nutné si vše přečíst, udělat korektury, aby to bylo všechno v pořádku a tak dále, takže to byla samozřejmě výzva. Tam patří opět díky docentu Vondráčkovi. A potom to samozřejmě byla výzva i pro nás při práci se samotnými texty, protože ty se nebraly tak jak vznikaly, ale často se nějakým způsobem ještě opracovávaly a komunikovalo se s těmi autory atd. Samozřejmě stihnout tohle všechno při hlavních pracovních povinnostech byla výzva sama o sobě.

Pamatujete si, nebo máte třeba nějaké vydání, nebo nějaký nějakou poezii či esej, která vám utkvěla v paměti?

Já jsem měla hodně ráda texty Ládi Čecha, tam byl jakýsi velmi zajímavý motiv s holuby. A pak vím, že mě zaujaly třeba texty Dany Nývltové, která nám do časopisu hojně publikovala. Pak také Šárka Eisová a spousta dalších.

Já jsem si dlouho lámala hlavu nad tím, jestli najdu ve vydávání *Viselce* nějakou pravidelnost, nicméně to jsem pak vzdala a zjistila jsem, že možná žádná pravidelnost ani nenastala. Je tomu tak?

Ano, tak nějak tomu skutečně je. Já mám pocit, že jsme měli ambici vydat asi dvě čísla za rok, jestli si to dobře vybavuji, ale rozhodně ta pravidelnost tam nebyla úplně striktní, že bychom museli. Spíš jsme vždycky měli tu snahu vydat aspoň jednou do roka, což se poměrně dařilo.

Já jsem četla ve vašem článku *Viselecké sdílení z roku 2007* kde jste zmiňovala, že vyšlo přesně 20 výtisků *Viselce* a že doufáte v další desítku. Ale pokud vím tak čísla 30, už se časopis nikdy nedočkal. Čím se to stalo?

Protože se v časopisu právě proměnila sestava autorů. Tento článek, jestli si dobře vzpomínám, jsem tenkrát psala u příležitosti takové akce, která se konala ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové, která se nazývala právě *Viselecké sdílení*, kde jsme představili širokou škálu našich přispěvatelů, kteří tam četli ze svých textů a hovořili o svém zaměření. Ale potom tam už prostě nebyla taková ta vůle a nastavení studentů nebylo takové jako předtím. Novodobí studenti chtěli časopis za každou cenu transformovat s čímž já jsem měla trochu problém. Protože oni zřejmě nějakým způsobem cítili, že už ta podoba není pro ně natolik atraktivní a aktuální.

Mám to chápat tak, že celá tvorba časopisu postupně tak nějak vyšuměla?

Ano přesně tak. Protože tím, jak pak odešla určitá sestava studentů, poté pan Vondráček, tak to celé začalo pomalu upadat až to postupně vyšumělo úplně, bohužel. Byla jsem z toho taková rozpačitá, neboť jsem tam nemohla najít s nimi tu společnou řeč v tom, že prostě oni nechtěli ten časopis v té podobě původní a chtěli ho, jak říkám, transformovat, v čemž jsem jim na jednu stranu nechtěla bránit, nicméně na druhou stranu to sklouzávalo úplně někam jinam, než byl původní záměr a s tím já už jsem se neztotožnila

Jak byste zpětně zhodnotila vliv časopisu *Viselec* na univerzitní komunitu?

My jsme jeden čas měli tendenci časopis hojně propagovat. Například nedílnou součástí vydávání jednotlivých čísel byly třeba prezentace čísel i různá autorská čtení. Takže v té době měl časopis své vážené místo. Nevím, jak dalece mohu mluvit o celé univerzitní komunitě,

spíše to byly takové ty individuální vazby, kde se zpětně třeba i studenti domáhali o různá vydání, chtěli si sehnat nějaké číslo, protože je tam něco zaujalo a tak dále. Ale dnes už myslím, že málokdo o časopise ví.

Kdybich se měla zeptat, jaký přínos měl časopis pro vás osobně, ať už profesně nebo lidsky?

Já už jsem o tom mluvila, znamená pro mě řadu cenných kontaktů, s některými studenty jsem v kontaktu dodnes. Znamenal pro mě také inspiraci v době, kdy jsem se věnovala tvůrčímu psaní, což pro mě byla velice zásadní disciplína, protože znamenala prohloubení kontaktu se studenty, vzájemné poznávání se, obohacování, inspiraci, takže to pro mě bylo důležité.

Myslíte si, že by dnes něco podobného jako *Viselec* mohlo fungovat?

To si netroufám říct. Obávám se, že v této době, z hlediska ekonomického zázemí a času pedagogů by na to prostor úplně nebyl. My se teď snažíme přijít na nějaký komunikační kanál i s ostatními katedrami, abychom se poznávali jako pedagogové, abychom se inspirovali navzájem a hledali možnosti komunikace i třeba nějakých společných publikací. Toho času na všechno je hrozně málo a jsme zahlceni takovými těmi nepodstatnými věcmi, které se ovšem musí realizovat prostě proto, abychom sehnali finance. Také si myslím, že studenti do takovýchto projektů v dnešním přehlceném světě nejsou úplně motivováni. Když jsem učila tvůrčí psaní, tak jsem se pokoušela iniciovat vznik právě časopisu, že bychom jeden celý semestr pracovali na tom, že by studenti realizovali časopis. A musím přiznat, že jsem byla zklamaná, protože oni zůstávali hodně v takových těch zajetých kolejkách, jako jsou drby a aktuality a nemělo to takový ten přesah, který by mě zaujal. A navíc nyní vstupují do hry úplně jiné komunikační kanály, takže studenti se třeba vyjadřují více tam, kde se to dá jednodušeji a hned sdílet dál, což už jde mimo mě. Já u *Viselce* stále považuji za velmi cenné to, že vycházel ne v elektronické podobě, ale existuje pouze v té tištěné. Což už bychom mohli v dnešní době prakticky nazvat artefaktem.